Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 17 ноябрь
ШАНБА
№ 262 (5.055).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

МАЪМУРЧИЛИК ОМИЛИ

ЕР ҚАДРЛАЙДИ

Унча-мунчага ишонмайдиган кишилар ҳам тан олишга мажбур бўлишди: Мирзааҳмедов номли давлат хўжалигида мавсум якунлари кўнгилдагидан ҳам зиёда бўлди. Бу йил хўжалик жамоаси энг муваффақиятли 1987 йилга нисбатан 5,5 миллион сўм кўп — 12,5 миллион сўм ялпи даромад олди.

Бунда пахтакорларнинг хизмати ниҳоятда катта. Бу гал пахта хўжаликка 9 миллион сўм даромад келтирди. Тайёров пунктларига ўн минг тонна хом ашё етказиб берилди. Ана шу хом ашёнинг бир ярим минг тоннаси давлат буюртмасидан ташқари топширилди. Чўлқуварлар етиштирилган барча ҳосилни биринчи ва иккинчи навлар билан топширдилар.

— Пахтачиликдаги муваффақиятимизнинг асосий сабаби — ерни меҳнаткашларнинг ўзларига чўчимасдан топширганимиздадир — дейди Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, ижарачилар бригадасининг бошлиғи Абдуқаюм Мирзакаримов. — Баҳор фаслида давлат хўжалигининг ерлари 497 нафар ижарачи ўртасида тақсимлаб берилганди. Биз юқори даражали пировард натижалардан манфаатдор эдик. Кўпгина бригадалар ҳар гектар ердан 35 центнердан ошириб ҳосил олдилар.

Давлат хўжалиги иқтисодчилари йил якунларини чиқаришаётган шу кезларда, деҳқонлар ҳам ишсиз ўтиришгани йўқ. Бу ерда далаларни агротехниканинг барча қоидаларига риоя қилиб ҳайдаб бўлдилар. Мазкур иш биринчи марта ноябрь ойининг дастлабки 10 кунлигида тугалланди. Демак, ер мириқиб дам олади ва деҳқонлар янги йилда мўл ҳосил етиштиришларида яна ёрдам беради.

Андижон вилояти.

ОҚОЛТИН ФЕРМЕРЛАРИ

Фермер Бегмат Жайноқовга тегишли подада бугунги кунда ССЖИ 60 йиллиги номли давлат хўжалиги фермасидагига нисбатан 3 баравар кўп сут соғиб олинмоқда. У ана шу хўжаликда чорвачилик билан шуғулланмоқда. Шундай қилиб, Бегмат Жайноқов оиласи ҳар ойда 1 тонна сут топширмоқда. У йил охиригача 3 тонна гўшт топширади.

Давлат хўжалигида Бегмат акани ҳамма танийди. Деярли 30 йил механизаторлик қилган, унга Жумҳуриятда хизмат кўрсатган пахтакор фахрий унвони берилган. Пенсияга чиқмоқчи эди, лекин чидаб тура олмади ва шу йил баҳор фаслида ўзи учун янги бўлган ишга киришди. Банкдан 38 минг сўм қарз олди, хўжаликдан 18 та наслдор бузоқни баланс нархида сотиб олди. Молхоналарни тозалаб, тартибга келтиргач, 3 ўғли билан биргаликда меҳнат қила бошлади.

Ҳозир подада 50 бошдан кўп мол бор. Сигир, ҳўккиз, бузоқлар сотиб олишди. Ферманинг ўзини ҳам қишловга тайёрлаб қўйишди: собиқ омборхона биноси ғишт билан қайтадан тезланди, янги бузоқхона пайдо бўлди. Унинг ёнига тим қурилди, пичан ғарамлайдиган жой, силос ўраси, ҳозирлаб қўйилди. Сув қувури, электр ҳам олиб келишди.

Давлат хўжалиги билан муносабатлар яхши йўлга қўйилган. Жайноқовлар оиласи хўжаликдан ўз нархига ем-хашак сотиб олади, маҳсулотни эса давлат харид нархларида топширишади. Икки томонни қониқтираётган шартномада белгиланган шартлар шундан иборат.

Оқолтин районидаги бошқа фермерлар ҳам шундай меҳнат қилишмоқда. Ҳозир бу ерда 80 дан ортиқ ана шундай хўжалик бор. Фермерлар йил бошидан бери ўнлаб тонна сут ва гўшт етиштириб беришди.

Сирдарё вилояти.

ШАМОЛ ВА ҚУЁШ ИНСОН ХИЗМАТИДА

«Улус» давлат хўжалигининг чўпонлари тақчил ва қимматбаҳо бензин ўрнига текин шамолдан фойдалана бошладилар. Бу ердаги яйловларда шамол қурилмаси бўлган иккита сув кўтаргич ишга туширилди.

Энергиянинг ноанъанавий манбаларидан фойдаланиш техникаси билан фаол шуғуллана бошлаган «Агроснабремонт» вилоят бирлашмаси мутахассислари ана шу мўъжаз шамол қурилмаларини ўрнатдилар. Дастлабки тажрибалар бундай қурилмалар фойдали эканлигини кўрсатди. 800 сўмдан сал ошиқроқ турадиган бу қурилмалар чўпонларга 30 йил хизмат қилиши мумкин. Ундан фойдаланиш осон, экологик жиҳатдан тоза. Шамол унча кучли бўлмаган вақтда ҳам ишлайдиган насоснинг қуввати энг чуқур қудуқлардан тоза сувни осонлик билан тортиб олиш имконини беради. Авваллари, сув тортадиган қурилмаларнинг бензини тугаб қолса, чўпонлар ўз отарларини суғориш учун узоқ-узоқ масофага боришларига тўғри келарди.

Ҳозир «Агроснабремонт» бирлашмасида яна бир неча насосни ўрнатишга, шунингдек чорвачилик фермаларидаги сувни иситадиган қуёш қурилмаларини ўрнатишга тайёргарлик кўришмоқда.

Самарқанд вилояти.

ҒАЛЛАЗОР КЕНГАЙМОҚДА

Сурхондарёда кузги дон майдонлари деярли бир ярим баравар кўпаяди. Бу ерда 72 минг гектар ерга дон экилади.

Аввалги йилларда баҳор фаслида жўхори экилган суғориладиган ерлардан фойдаланиш натижасида ана шунга эришиладн. Баъзи хўжаликлар тажрибаси бу ерларда бир йилда икки марта ғалла ҳосили олиш мумкинлигини кўрсатди. Июнь ойининг бошларида кузги ғаллани ўриб оладилар, кейин эса ана шу ерларга жўхори экадилар. Куз фаслига борганда гектар бошига 40—50 центнер дон оладилар.

Ҳозир кузги дон экинларини экиш учун жуда қулай вақт келди. Бу ишлар юксак суръатда олиб борилмоқда: режалаштирилган ерларнинг ярмидан кўпроғига уруғ сочилди.

Жанубдаги Қашқадарё вилоятида эса бу иш ниҳоясига етказилди. Қашқадарёда ҳам кузги ғалла майдонлари 1670 гектар кенгайди. Кўпгина хўжаликларда деҳқонлар буғдой ва арпанинг истиқболли навлари — маҳаллий шароитда етиштирилган «Санзор-4», «Санзор-85», «Тезпишар-512» ва бошқа навларга афзаллик беришди.

Ноябрь ойининг биринчи ярмида экиш ишларининг тугалланиши совуқ тушгунга қадар ғалланинг ёппасига униб чиқишига, баҳорда эса юқори ҳосил олинишига кафолат беради.

Муборак районидаги «ВЛКСМ 60 йиллиги» давлат хўжалигининг Музаффар Тошмуродов бошлиқ бригадаси деҳқонлари жорий йилда 36 гектар майдондан икки режа миқдорида пахта тайёрладилар. Чўл шароитида ҳосилдорлик гектар ҳисобига 44 центнерни ташкил этди.

Айни кунларда меҳнат аҳли эришилган ютуқни янада мустаҳкамлаш, келгуси йилда ялпи ҳосил салмоғини ошириш ниятида кузги-қишки тадбирларни жадал ўтказмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Илғор бригада бошлиғи Музаффар Тошмуродов. 2. Шудгорлаш пайти.

В. ТЎРАЕВ олган суратлар.

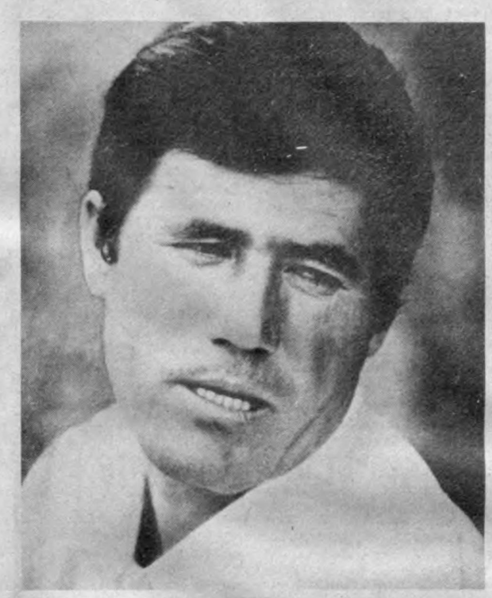

ЖУМҲУРИЯТ ЎҚИТУВЧИЛАРИ АНЖУМАНИ

Ўзбекистон ўқитувчиларининг 16 ноябрь куни Тошкентда очилган конференциясида мактаблар ва ҳунар-техника билим юртлари, мактабгача тарбия болалар муассасалари тарбиячиларидан икки мингдан кўпроқ киши қатнашди. Конференцияда Ўрта Осиёдаги барча жумҳуриятлар ва Қозоғистондан ҳам халқ маорифи ходимлари иштирок этишмоқда. Анжуманнинг бу қадар кенг кўламли, нуфузли бўлиши тасодифий эмас. Муҳокамага киритилган муаммолар ғоят долзарб ва улар ўқув-тарбия жараёнининг шакл ва усулларини такомиллаштиришга, мактаб амалиётида новаторона ташаббусларни, таълим беришнинг техникавий воситаларини жорий этишга бағишланган.

Ўзбекистон ССЖ Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг биринчи котиби И. А. Каримов конференция қатнашчиларига табрикнома йўллади. Табрикномани Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг котиби Ж. Ҳ. Ҳамидов ўқиб эшиттирди.

Ўзбекистон ССЖ халқ таълими вазири К. Ю. Юсупов халқ маорифини қайта қуришнинг бориши ва унинг асосий йўналишлари тўғрисида маъруза қилди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ БЮРОСИДА

14 ноябрь куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси бюросининг навбатдаги мажлиси бўлди. Мажлисда жумҳуриятда аҳолини озиқ-овқат билан таъминлаш, қиш шароитида ишлашга тайёргарлик, маҳсулот етказиб бериш юзасидан мажбуриятларнинг қандай бажарилаётганлиги ва 1991 йил учун шартномалар тузиш билан боғлиқ ишларнинг аҳволи муҳокама қилинди.

Мажлисда иқтисодиётда мураккаб вазият вужудга келганлигига қарамай, вилоят партия қўмиталари вилоятларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг аҳволи ва тамойилларини, кузги-қишки даврда нормал ишлашга тайёргарликни етарли даражада таҳлил этмай, шартнома интизомини сақлашда, корхоналар ва минтақалар ўртасида таркиб топган хўжалик алоқаларини сақлаб қолишда меҳнат жамоаларига зарур амалий ёрдам бермаётганликлари хавотирлик билан таъкидлаб ўтилди. Корхоналар ва минтақалар ўртасида вужудга келган хўжалик алоқалари иқтисодиётни барқарорлаштириш ва 1991 йилда ҳар бир меҳнат жамоаси барқарор ишлаши учун мустаҳкам замин яратишнинг зарур шартидир.

Марказий Қўмита бюроси қабул қилинган қарорда партия комитетларига вазиятни барқарорлаштириш учун қатъий чоралар кўришни тавсия этди. Бугунги кунда партия ташкилотларининг, барча даражалардаги раҳбар коммунистларнинг асосий куч-ғайрати энг аввало аҳолини озиқ-овқат билан барқарор таъминлашга, халқ хўжалиги комплексининг қиш шароитида нормал ишлашини йўлга қўйишга, бозорга ўтиш юзасидан биринчи галдаги тадбирларни амалга оширишга, шунингдек меҳнат натижалари, шартнома мажбуриятлари бажарилиши, ишлаб чиқариш интизоми мустаҳкамланиши учун уларнинг масъулиятини кучайтиришга сарфланиши лозим. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг аъзоларига, вилоят, шаҳар, район партия қўмиталарига ўртага қўйилган вазифаларни ҳал этишда тегишли тармоқларнинг бошланғич партия ташкилотларига амалий ёрдам бериш, жойларда бу вазифаларни рўёбга чиқаришда бевосита қатнашиш, жумҳурият коммунистларининг рўй бераётган воқеалар ва ўзгаришларни тўғри тушунишини таъминлаш вазифаси юклатилди.

Марказий Қўмита бюроси Ўзбекистон Компартияси XXII съезди ва Марказий Қўмита II пленумининг топшириғига биноан тайёрланган Ўзбекистон Компартиясининг «Сиёсий ва иқтисодий мустақиллик, маънавий янгиланиш, ижтимоий адолат ва Ўзбекистон аҳолисининг муносиб турмуш шароити учун» ҳаракат дастури лойиҳасини муҳокама қилди. Бюро тақдим этилган лойиҳани асосан маъқуллаб, тайёргарлик комиссиясига бўлиб ўтган муҳокамани ҳисобга олиб, уни узил-кесил ишлаб чиқиш ва жумҳурият матбуотида эълон қилиш вазифасини топширди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси комиссиялари ва бўлимларига вилоят, шаҳар ва район партия қўмиталари, партия оммавий ахборот воситалари билан биргаликда ҳаракат дастури лойиҳасини жумҳурият партия ташкилотларида кенг муҳокама қилишни йўлга қўйиш таклиф этилди.

Марказий Қўмита бюроси Янгиобод шаҳар партия қўмитасини қайта тиклаш тўғрисида қарор қабул қилди. Марказий Қўмита бўлимларига зарур ташкилий масалаларни ҳал этишда Ангрен ва Янгиобод шаҳар партия қўмиталарига амалий ёрдам бериш вазифаси топширилди.

Мажлисда Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг жумҳуриятда миллатлараро муносабатларни янада барқарорлаштиришга оид тадбирлари ҳам тасдиқланди.

Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи Президентининг фармони

АСКАР ОНАЛАРИ ҚЎМИТАСИ ТАКЛИФЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Аскар оналари қўмитасининг, бошқа жамоат ташкилотлари ва фуқароларнинг ССЖИ Қуролли Кучларида қонунийликнинг, ССЖИ фуқаролари ҳарбий хизматни ўташ пайтида уларнинг ҳуқуқлари бузилаётганлиги масалалари хусусидаги, шунингдек тинч вақтда ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий қурувчиларнинг ҳалок ҳамда майиб бўлаётганлиги фактлари хусусидаги мурожаатномаси муносабати билан **қарор қиламан:**

1. Тинч вақтда ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий қурувчиларнинг ҳалокати ва майиб бўлиши сабабларини текширишнинг холисона ва тўлиқлигини тафтиш қилувчи махсус комиссия тузилсин.

Ўртоқ Ю. Х. Калмиков комиссия раиси этиб тайинлансин.

Комиссия таркибига ССЖИ ва иттифоқдош жумҳуриятларнинг халқ депутатлари, ССЖ иттифоқи прокуратурасининг, ССЖИ Адлия вазирлигининг, аскар оналари Қўмитасининг, ССЖИ адвокатлар уюшмасининг, ҳарбий хизматчиларни ижтимоий ва ҳуқуқий ҳимоялаш масалалари билан шуғулланувчи бошқа жамоат ташкилотларининг вакиллари киритилсин.

Ўртоқ Ю. Х. Калмиков комиссиянинг шахсий таркибини уч кун муддат ичида ССЖИ Президентига тасдиқ учун тақдим этсин.

Давлат идоралари ва ташкилотларининг раҳбарлари комиссиянинг сўровларига биноан зарур материалларни унга ўз вақтида юбориб турсин.

Комиссия ишининг натижалари ҳақида ССЖИ Президентига 1991 йилнинг 1 январигача маълумот берилсин.

ССЖИ Президенти аппаратининг ишлар бошқармаси ва ССЖИ Вазирлар Кенгашининг ишлар бошқармаси комиссиянинг ишлаши учун зарур шароитлар (бино, алоқа воситалари, транспорт ва шу кабилар)ни бериб қўйсинлар. Комиссия ССЖИ Президенти аппаратининг ишлар бошқармасининг маблағи ҳисобидан пул билан таъминлансин.

2. ССЖИ Олий Кенгашига ҳарбий ислоҳот тўғрисидаги қонун ҳужжатларини ишлаб чиқиш чоғида аскар оналари Комитетининг таклифларини кўриб чиқиш тавсия қилинсин.

3. ССЖИ Вазирлар Кенгаши:

Ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий қурувчилар тинч вақтда ҳарбий хизматни ўташ чоғида ҳалок бўлиши билан боғлиқ бўлган моддий зарар эвазига ойлаларга товон тўлаш тўғрисидаги масалаларни бир ой муддатда кўриб чиқсин;

муддатли хизматдаги ҳарбий хизматчиларнинг мунтазам таътиллари системасини жорий этиш тўғрисидаги таклифларни кўриб чиқсин.

4. ССЖИ Атом энергетикаси саноати вазирлигидан, ССЖИ Алоқа вазирлигидан, Россия шарқидаги қурилиш бош бошқармасидан ва ССЖИ Вазирлар Кенгаши ҳузуридаги махсус қурилиш Бош бошқармасидан ташқари фуқаро вазирликлари ва идораларида халқ хўжалиги объектлари қурилишида ишлаб турган ҳарбий-қурилиш отрядлари (қисмлари) 1992 йилда тугатилсин.

Шу муносабат билан ССЖИ фуқароларини мазкур ҳарбий қурилиш отрядлари (қисмлари)га ҳақиқий муддатли ҳарбий хизматга чақириш 1991 йилнинг кузидан бошлаб тўхтатилсин.

Ҳарбий-қурилиш отрядлари (қисмлари) тугатилгандан кейин бўшаб қолган ҳарбий хизматчилар билан ҳарбий қурувчилар ССЖИ Мудофаа вазирлигининг ҳарбий-қурилиш отрядлари (қисмлари)ни бутлаш учун юборилсин.

ССЖИ Вазирлар Кенгаши ССЖИ Атом энергетикаси саноати вазирлигида, ССЖИ Алоқа вазирлигида, Россия шарқидаги қурилиш Бош бошқармасида ва ССЖИ Вазирлар Кенгаши ҳузуридаги махсус қурилиш бош бошқармасида ишлаб турган ҳарбий-қурилиш отрядлари (қисмлари)ни тугатиш тартиби ва аниқ муддатларини 1991 йилнинг биринчи чорагида тасдиқласин.

5. ССЖИ Олий Кенгашининг қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари, мудофаа ва давлат хавфсизлиги масалалари, ҳуқуқ-тартибот ва жиноятчиликка қарши кураш масалалари ҳамда ошкоралик ва гражданларнинг ҳуқуқлари, шикоят ва аризалари масалалари комитетларига манфаатдор идоралар билан биргаликда муддатли хизмат ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимояланишини кучайтиришга ҳамда ҳарбий уставларнинг талабларига риоя этилиши учун командирларнинг масъулиятини оширишга қаратилган қонун ҳужжатларини ишлаб чиқишни жадаллаштириш таклиф этилсин.

ССЖИ Олий Кенгашининг ҳуқуқ-тартибот ва жиноятчиликка қарши кураш масалалари комитети ҳарбий қисмларда дастлабки тергов ўтказилиши устидан прокурорлик назоратининг аҳволи тўғрисидаги масалани кўриб чиқсин.

6. ССЖИ Адлия вазирлиги ССЖИ Мудофаа вазирлиги билан келишиб, тинч вақтда ҳарбий хизматни ўташ даврида ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий қурувчиларнинг ўлими тўғрисидаги гувоҳномаларни расмийлаштириш тартибига ўзгартиш киритсинлар. Шу пайтгача берилган ҳужжатлар 1991 йилнинг 1 мартигача қайтадан расмийлаштирилсин.

7. ССЖ Иттифоқи прокуратураси қочоқлик тўғрисидаги ҳамда ҳарбий хизматдан бўйин товлаш билан боғлиқ бўлган бошқа жиноятлар ҳақидаги фуқаролардан ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқлари камситилганлиги хусусида ариза тушган ишларни 1991 йил 1 январгача назорат тарзида кўриб чиқсин.

8. ССЖИ Мудофаа вазирлиги, ССЖИ Ички ишлар вазирлиги ва ССЖИ Давлат хавфсизлиги комитети 1990 йил ноябрида кичик ва ўрта командирларнинг Бутуниттифоқ кенгашини ўтказиб, унда уставга хилоф муносабатларнинг ва бошқа тарзда ҳуқуқ бузишларнинг олдини олиш масалаларини муҳокама қилсинлар.

ССЖ Иттифоқи прокуратураси ССЖИ Қуролли Кучларида қонунларнинг ижро этилиши ҳамда ҳарбий хизматчилар ҳақиқий ҳарбий хизматни ўташ вақтида уларнинг ҳуқуқларига риоя этилиши устидан назоратни кучайтиришга қаратилган аниқ чора-тадбирларни кўрсин.

Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи Президенти М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 15 ноябрь.

ЎЗБЕКИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

«ЎЗБЕКИСТОН ССЖда ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ МАҚОМИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. «Ўзбекистон ССЖда халқ депутатларининг мақоми тўғрисида»ги Ўзбекистон ССЖнинг қонуни эълон қилиниши биланоқ амалга оширилсин.

2. Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси 1991 йилнинг 1 мартига қадар «Ўзбекистон ССЖда халқ депутатларининг мақоми тўғрисида»ги Ўзбекистон ССЖ қонунига мувофиқ Ўзбекистон ССЖ қонунларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш бўйича таклифларни Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашига тақдим этсин.

3. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг 1981 йил 28 декабрдаги «Ўзбекистон ССРда сайловчиларнинг наказлари билан ишлашни уюштириш тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги фармони (Ўзбекистон ССР Олий Совети Ведомостлари, 1981 йил, № 36, 711-модда) ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг Раиси М. ИБРОҲИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 31 октябрь.

(Ўзбекистон ССЖда халқ депутатларининг мақоми тўғрисидаги қонун матни иккинчи ва учинчи саҳифаларда эълон қилинди).

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти Президентининг ФАРМОНИ

«Ўзбекистон ССЖда ижроия ва бошқарув ҳокимияти тузилишини такомиллаштириш ҳамда Ўзбекистон ССЖнинг Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон ССЖ Қонунига биноан Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг таркиби тасдиқлансин.

Ўртоқ Исмоил Ҳакимович **Жўрабеков** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари — деҳқончилик-саноат комплексининг раҳбари этиб;

Ўртоқ Ўктам Қўчқорович **Исмоилов** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — халқ истеъмоли моллари, савдо ва маиший хизмат комплексининг раҳбари этиб;

Ўртоқ Пўлат **Нўъмонов** Ўзбекистон ССЖ монтаж ва махсус қурилиш ишлари вазири вазифасидан озод қилиниб, Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — қурилиш, транспорт ва алоқа комплекси раҳбари этиб;

Ўртоқ Раҳим **Ражабов** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — машинасозлик комплекси раҳбари этиб;

Ўртоқ Эркин **Самандаров** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — ижтимоий ривожланиш, фан ва маданият комплексининг раҳбари этиб;

Ўртоқ Қайим Жалилович **Ҳаққулов** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — ёқилғи саноати, энергетика, кимё, металлургия комплексининг раҳбари этиб;

Ўртоқ Бахтиёр Султонович **Ҳамидов** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — умумиқтисодий комплекс раҳбари этиб;

Ўртоқ Тоҳир Яҳёевич **Шарипов** Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — ресурслар, моддий-техника таъминоти ва битимлар комплексининг раҳбари этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 15 ноябрь.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти Президентининг фармони

МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ЛЕНИН НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ДОРИЛФУНУНИНИНГ АЛОҲИДА НАМУНА КЎРСАТГАН БИР ГУРУҲ ХОДИМЛАРИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йиллик самарали илмий-педагогик фаолияти, халқ хўжалиги учун юқори малакали мутахассислар тайёрлашдаги хизматлари, фаннинг ривожига қўшган улкан ҳиссаси ва ижтимоий турмушдаги фаол иштироки учун қуйидагиларга фахрий унвонлар берилсин:

«Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган фан арбоби»:

Абдуразоқов Абдужаббор — радиацион физика кафедрасининг мудири

Азизхонов Аҳмаджон Тўрахўжаевич — сиёсий тарих кафедрасининг мудири

Аслонов Ҳаким Аслонович— табиий бирикмалар химияси кафедрасининг мудири

Жабборов Исо Муродович— этнография, қадимги дунё ва ўрта аср тарихи кафедрасининг мудири

Иброҳимов Неъматулла — шарқ факультетининг декани

Комилов Ғани — гидробиология ва ихтиология кафедрасининг мудири

Мусаев Ўткур Носирович — ўқув ишлари бўйича проректор

Қодиров Эркин — умуртқалилар зоологияси кафедрасининг мудири

Ҳидоятов Гога Аброрович — янги ва энг янги тарих факультети кафедрасининг профессори, миллатлараро муносабатлар муаммолари лабораторияси раҳбари

(Давоми учинчи бетда).

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг қонуни

ЎЗБЕКИСТОН ССЖда ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ МАҚОМИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССЖ халқ ўзи сайлаган депутатлар кўмагида халқ депутатлари Советлари орқали давлат ҳокимиятини амалга оширади. Бошқа барча давлат идоралари халқ депутатлари Советлари назоратидадир ва унга ҳисоб беради.

Ушбу Қонун Ўзбекистон ССЖдаги барча халқ депутатларнинг мақомини, уларнинг энг муҳим депутатлик ваколатларини ва депутатлик фаолиятининг кафолатларини, депутатларнинг сайловчилар олдидаги масъулиятини, депутатларнинг самарали фаолияти учун зарур шарт-шароит яратилишини мустаҳкамлайди.

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. **Депутатнинг давлат ҳокимиятини амалга оширишдаги иштироки**

Халқ депутатлари Советининг давлат ҳокимиятини амалга ошириши ҳар бир депутатнинг давлат ҳокимияти ишида ташаббускорлик ва фаоллик билан иштирок этишига асосланади.

Депутатлар Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Олий Кенгашлари, халқ депутатлари маҳаллий Советлари ва уларнинг идоралари ишида қатнашиб, давлат, хўжалик ва ижтимоий-маданий қурилишнинг муҳим масалаларини ҳал этадилар, қонунларни ва Советларнинг бошқа қарорларини қабул қиладилар, давлат идоралари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ишини назорат қилиб борадилар.

Депутатлар ўз фаолиятида сайловчиларнинг манфаатларини ифода этадилар ва ҳимоя қиладилар, шунингдек Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти ва ҳудудида депутатлар ўз ваколатларини амалга оширадиган маъмурий-ҳудудий тузилманинг иқтисодий, маданий, миллий ва ўзга хусусиятларини ҳисобга оладилар.

Депутат ўз ишини Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти қонунларига мувофиқ, шунингдек халқ депутатлари тегишли Советларининг қарорлари, сайловчилар наказлари асосида қуради, ўз сайловолди дастурининг бажарилишига ҳаракат қилади.

2-модда. **Депутатларнинг мақоми тўғрисидаги қонунлар**

Ўзбекистон ССЖда халқ депутатларининг мақоми Ўзбекистон ССЖ Конституцияси, ушбу Қонун билан, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Конституцияси, шунингдек, Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти қонунлари билан белгилаб қўйилади.

3-модда. **Депутат ваколатларининг вужудга келиши ва муддати**

Депутатнинг ваколатлари у Ўзбекистон ССЖ халқ депутати, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти халқ депутати ёхуд халқ депутатлари тегишли маҳаллий Советининг депутати этиб сайланган кундан бошланади, Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Олий Кенгаши, халқ депутатлари маҳаллий Совети томонидан сайланадиган мандат комиссияси депутатлар ваколатларини текшириб чиқади. Тегишли Совет мандат комиссиясининг тақдимига мувофиқ депутатларнинг ваколатларини тўғри деб топиш ҳақида, сайлов тўғрисидаги қонунлар бузилган тақдирда эса айрим депутатларнинг сайланишини ҳақиқий эмас, деб ҳисоблаш ҳақида қарор қабул қилади.

Депутатнинг ваколатлари янги чақириқ Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятининг, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг халқ депутатлари сайланган кунда ёхуд ушбу Қонуннинг 8-моддасида кўзда тутилган ҳолларда тугайди.

Ўзбекистон ССЖда халқ депутатларининг ваколатларини бошқа шахсга бериш мумкин эмас.

4-модда. **Депутатлик фаолиятини ишлаб чиқариш ва хизмат вазифаларини бажариш билан қўшиб олиб бориш**

Депутат ўз ваколатларини, қоида тариқасида, ишлаб чиқариш ёки хизмат фаолиятини тўхтатмаган ҳолда амалга оширади.

Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутати депутатлик ваколатларини амалга ошириш учун унга зарур бўлган муддатга ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан озод бўлиш ҳуқуқига эга.

Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгашининг тегишли доимий комиссияси ёки қўмитаси таркибига сайланган Ўзбекистон ССЖ ёки Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутати тегишли Советнинг, доимий комиссия ёки қўмитанинг қарорига биноан шу идора томонидан белгиланадиган муддатга ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан ишдан ишга ўтказиш тартибида озод этилади.

Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатининг сайлов округида ишлаш, Ўзбекистон ССЖ ёки Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгашининг, унинг идораларининг топшириқларини бажариш учун ва бошқа ҳолларда ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан озод этилишини расмийлаштириш тартибини тегишли суратда Ўзбекистон ССЖ ёки Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгаши белгилайди.

Халқ депутатлари маҳаллий Советининг депутати ўз депутатлик ваколатларини амалга ошириш учун ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан тегишли Совет белгилайдиган тартибда озод қилиниши мумкин.

5-модда. **Депутатнинг сайловчилар билан ўзаро муносабатлари, депутатнинг улар олдида ҳисоб бериши ва масъулияти**

Депутат сайловчилар, уни депутатликка номзод қилиб кўрсатган коллективлар ва жамоат ташкилотлари билан, шунингдек унинг сайлов округи территориясида жойлашган бошқа корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, давлат ва жамоат идоралари жамоалари билан доим алоқада бўлади.

Сайловчилар ўз депутатларига наказлар берадилар. Депутатлар сайловчиларнинг наказлари амалга оширилишига эришадилар.

Депутат сайловчилар олдида масъул бўлиб, уларга ҳисоб бериб туради.

Сайловчиларнинг ишончини оқламаган депутат қонунда белгилаб қўйилган тартибда чақириб олиниши мумкин.

6-модда. **Депутатнинг Совет ва унинг идоралари билан ўзаро муносабатлари**

Депутат давлат ҳокимияти коллегиал вакиллик идорасининг аъзоси бўлиб, Советда ва Совет тузадиган қўмиталар, доимий комиссиялар, бошқа идоралар фаолиятида унинг фаол иштирокини таъминлайдиган барча ҳуқуқларга тўла-тўкис эгадир, Совет олдида бурчлидир, Совет ва унинг идоралари топшириқларини адо этади.

Совет депутатларнинг Советдаги иши тўғрисидаги, уларнинг Совет ва унинг идоралари қарорларини ҳамда топшириқларини қандай бажараётганлиги ҳақидаги ахборотларини тинглашга ҳақлидир. Депутат Советдаги ўз вазифаларини бажармаган, вакиллик идорасининг белгилаб қўйилган иш тартибини бузган тақдирда депутатнинг хулқи тўғрисидаги масала Советда ёки Совет топшириғига кўра унинг раёсати, Советнинг тегишли комиссияси, қўмитасида кўриб чиқилиши мумкин.

Халқ депутатлари тегишли Советларининг раёсатлари, ижроия ва бошқарув идоралари депутатларга уларнинг ишида зарур ёрдам беради. Совет ва унинг идоралари фаолияти тўғрисида, иқтисодий ва ижтимоий ривожланиш режа (дастур)лари қандай бажарилаётгани, сайловчилар наказлари қандай амалга оширилаётганлиги тўғрисида, депутатларнинг танқидий мулоҳазалари ва таклифлари юзасидан қабул қилинган чоралар ҳақида депутатни хабардор қилади, депутатларнинг Совет қонунларини, Советнинг иш тажрибасини, жамоатчилик фикрини ўрганишига кўмаклашади.

7-модда. **Депутатлик одоби**

Ўзбекистон ССЖда халқ депутати одоб ва ахлоқ қоидаларига қатъий риоя этиши лозим. Депутатнинг ўз мақомидан давлат, жамият, фуқаролар манфаатларига зиён етказадиган тарзда фойдаланишига йўл қўйилмайди.

Депутатлик одоби бузилган тақдирда депутатнинг хулқ-атвори тўғрисидаги масала тегишли Совет ёки унинг топшириғига кўра Совет раёсати, комиссияси, қўмитаси томонидан кўриб чиқилади.

8-модда. **Депутат ваколатларининг муддатидан олдин тўхтатилиши**

Депутат сайланган ёки тайинланган лавозимни эгаллаб туриш қонунга мувофиқ депутатлик ваколатларини бажаришга зид эканлиги ёхуд депутат бўлган шахсга нисбатан суднинг айблов ҳукми қонуний кучга кириши муносабати билан, шунингдек депутат ССЖИ фуқаролигидан маҳрум бўлган ҳолларда тегишли Совет томонидан қабул қилинган қарорга мувофиқ депутатнинг ваколатлари муддатидан олдин тўхтатилади.

Депутатнинг ваколатлари депутатнинг ўз ваколатларини бажаришга тўсқинлик қилувчи ҳолатлар туфайли ёки бошқа шахсий сабабларга кўра истеъфога чиқиш тўғрисидаги шахсий аризаси муносабати билан Совет қабул қиладиган қарорга мувофиқ муддатидан олдин тўхтатилиши мумкин.

Ўзбекистон ССЖда халқ депутатининг ваколатлари унинг қонунда белгиланган тартибда сайловчилар томонидан чақириб олиниши орқали ҳам муддатидан олдин тўхтатилади.

II. ДЕПУТАТНИНГ СОВЕТДАГИ ФАОЛИЯТИ

9-модда. **Депутатнинг Совет ишларида иштирок этиши**

Ўзбекистон ССЖ Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгашлари ва маҳаллий Советларнинг сессияларида депутатлар давлат ҳокимиятининг тегишли ваколатли органи тасарруфига берилган муҳим масалаларни коллектив ва эркин муҳокама қилиш асосида кўриб чиқадилар ва ҳал этадилар.

Депутат Советнинг сессияларида ва Советнинг у сайланган идоралари мажлисларида, уларнинг ишида фаол қатнашиши шарт. Мажлис ёки сессияга етиб келиш имконияти бўлмаган тақдирда депутат бу ҳақда тегишли бўлишига қараб Советнинг раёсатига ёки унинг раисига хабар қилади.

Халқ депутатлари Советларининг раёсатлари, шаҳар (ноҳияга бўйсунувчи шаҳар), овул ва қишлоқ Советларида эса — уларнинг раислари Советнинг сессияси чақириладиган вақт ва ўтказиладиган жой тўғрисида, уларда кўриб чиқиш учун киритиладиган масалалар ҳақида депутатга Ўзбекистон ССЖ қонунларида ва тегишли Советларнинг иш тартибларида белгилаб қўйилган муддатларда олдиндан хабар берадилар ҳамда унга ана шу масалалар юзасидан тегишли материалларни олдиндан тақдим этадилар.

10-модда. **Депутатнинг Советнинг сессияларидаги ҳуқуқлари**

Депутат тегишли Совет сессиясида кўриб чиқилаётган барча масалаларда ҳал қилувчи овоз ҳуқуқидан фойдаланади.

Депутат қуйидагиларга ҳақлидир:

Совет идораларини сайлаш ва уларга сайланиш;

кун тартиби, муҳокама қилинаётган масалаларни кўриб чиқиш тартиби ва уларнинг моҳияти юзасидан таклифлар ва мулоҳазалар киритиш;

қарор лойиҳаларини ва уларга тузатишларни тақдим этиш;

Совет тузадиган идораларнинг шахсий таркиби ва Совет сайлаб қўядиган, тайинлайдиган ёки тасдиқлайдиган мансабдор шахсларнинг номзодлари хусусида ўз фикрини айтиш;

музокараларда қатнашиш, сўров билан мурожаат қилиш, докладчига ва раислик қилувчига саволлар бериш; жавоб талаб қилиш ва жавобларга баҳо бериш;

ўз таклифларини асослаб бериш учун ва овоз бериш сабаблари хусусида сўзга чиқиш, изоҳ бериш;

сессияда Советга бўйсунувчи ёки Совет назоратида бўлган ҳар қандай идора ёхуд мансабдор шахснинг ҳисоботини ёки ахборотини эшитиш тўғрисидаги таклифни киритиш;

Совет тузган ёки сайлаган идоралар таркибига ё бўлмаса у тайинлаган ёки тасдиқлаган мансабдор шахсларга ишонч масаласини қўйиш;

фуқароларнинг ижтимоий аҳамиятга эга мурожаатларини эълон қилиш.

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутати, шунингдек қуйидагиларга ҳақлидир:

Совет ҳудудида жойлашган Ўзбекистон ССЖ қонунларининг давлат ва жамоат идоралари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар томонидан Ўзбекистон ССЖ қонунларининг ижро этилиши ва тегишли Совет қарорларининг бажарилишини текшириш ҳақида таклифлар киритиш;

Советлар ва уларнинг идоралари мажлислари стенограммасидаги ва баёнларидаги ўз нутқларининг матни билан улар матбуотда эълон қилингунча танишиш, шунингдек эълон қилинмайдиган нутқларнинг матнини олиш;

фуқароларнинг ижтимоий аҳамиятга молик мурожаатларини ўқиб эшиттириш;

депутат сессияда муҳокама қилинаётган масала юзасидан ўз нутқи, таклифлари ва мулоҳазалари матнини сессия баёнотига киритиш учун раислик қилувчига топшириши мумкин.

Совет ёки унинг идораси қабул қилган қарорга қўшилмаган депутат мажлисда ўзининг алоҳида фикрини баён этиш учун устун ҳуқуққа эга.

Халқ депутати Ўзбекистон ССЖда Совет ёки унинг идоралари мажлисида муҳокама қилинаётган масалалар юзасидан ўз нутқларида ёки овоз бериш чоғида баён қилган нуқтаи назар учун жавобгарликка тортилиши мумкин эмас.

Мазкур ҳуқуқларни амалга ошириш тартиби ушбу Қонун ва тегишли Советнинг иш тартиби билан, Ўзбекистон ССЖнинг бошқа қонун ҳужжатлари билан белгилаб қўйилади.

11-модда. **Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти халқ депутатларининг қонун чиқаришда ташаббус кўрсатиш ҳуқуқи**

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятининг халқ депутати тегишли Олий Кенгашда қонун чиқаришда ташаббус кўрсатиш ҳуқуқига эга, бу ҳуқуқ янги қонун ишлаб чиқиш зарурлиги тўғрисида масала қўйиш, янги қонун лойиҳаларини, амалдаги қонунларга ўзгартишлар киритиш тўғрисидаги қонун лойиҳаларини Олий Кенгаш муҳокамасига киритиш тарзида, шунингдек амалдаги қонунларга ўзгартишлар киритиш тўғрисидаги таклифлар тарзида амалга оширилиши мумкин.

Қонун чиқаришда ташаббус кўрсатиш ҳуқуқи Ўзбекистон ССЖ қонунларида белгилаб қўйилган тартибда амалга оширилади

12-модда. **Депутат сўрови**

Депутат сўрови — Советнинг сессиясида давлат идораларига ва мансабдор шахсларга ижтимоий аҳамиятга молик масалалар юзасидан расмий тушунтириш бериш ёки ўз қарашини баён қилиб бериш ҳақида қўйилган талабдир.

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти халқ депутати Олий Кенгашининг сессияларида тегишли равишда Ўзбекистон ССЖ Президентига, Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Олий Кенгаши Раисига ва Ўзбекистон ССЖ ҳукуматига, вазирларига, Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Олий Кенгаши томонидан тузиладиган ёки сайлаб қўйиладиган бошқа давлат идораларининг раҳбарларига сўров билан мурожаат қилиш ҳуқуқига эгадир.

Ўзбекистон ССЖ халқ депутати жумҳурият ҳудудида жойлашган умумиттифоқ қарамоғидаги корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг раҳбарларига Ўзбекистон ССЖ ваколатига кирадиган масалалар юзасидан сўров билан, Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятининг халқ депутати эса Қорақалпоғистон МССЖ ҳудудида жойлашган ва жумҳурият (Ўзбекистон ССЖ)га бўйсунувчи корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг раҳбарларига ҳам Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти ихтиёрига берилган масалалар юзасидан сўров билан мурожаат қилишга ҳақлидир.

Маҳаллий Совет депутати Совет раёсатига, Советнинг раисига, ижроия қўмитасига, унинг бўлимлари ва бошқармалари раҳбарларига, шунингдек Совет ҳудудида жойлашган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг раҳбарларига тегишли Совет ихтиёрига берилган масалалар юзасидан сўров билан мурожаат қилишга ҳақлидир.

Сўров депутат ёки бир гуруҳ депутатлар томонидан ёзма равишда ёки оғзаки берилиши мумкин. Ёзма равишда киритилган сўров Совет сессиясида ўқиб эшиттирилиши керак.

Сўров берилган давлат идораси ёки мансабдор шахс сўровга Советнинг сессиясида, лекин кечи билан уч кунлик муддатда ёки шу Совет белгилаб қўйган бошқа муддатда оғзаки ёки ёзма жавоб беришга мажбур. Сўров, унга берилган жавоб ҳамда сўровни кўриб чиқиш натижалари юзасидан Совет қабул қилган қарор эълон қилинади.

Совет давлат идораси ёки мансабдор шахс зиммасига депутат сўрови юзасидан қабул қилинган қарорнинг бажарилиши тўғрисида Совет белгилаб қўйган муддатда ҳисобот бериш вазифасини юклашга ҳақлидир.

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутати жумҳурият қонунларига мувофиқ давлат ҳокимияти ва бошқарувининг маҳаллий идораларига сўров билан мурожаат қилиши мумкин.

13-модда. **Депутатларнинг Советнинг сессиясида киритган таклифлари ва мулоҳазаларини кўриб чиқиш**

Советнинг сессиясида депутатлар киритган ёки сессияда раислик қилувчига ёзма равишда берган таклифлар ва мулоҳазалар Совет, унинг қўмиталари ёки комиссиялари томонидан кўриб чиқилади, ёхуд тегишли давлат ва жамоат идоралари ҳамда мансабдор шахсларга кўриб чиқиш учун юборилади.

Советнинг сессиясида депутатлар киритган таклифлар ва мулоҳазалар юборилган давлат ва жамоат идоралари, шунингдек мансабдор шахслар бу таклифлар ва мулоҳазаларни узоғи билан бир ой ичида кўриб чиқишлари ва натижалари ҳақида бевосита депутатга, шунингдек тегишли равишда Совет раёсати ёки раисига, Ўзбекистон ССЖ ҳукуматига, Советнинг ижроия қўмитасига хабар қилишлари шарт.

Депутатларнинг таклифлари ва мулоҳазалари кўриб чиқилиши ва амалга оширилиши устидан назоратни тегишли равишда Советнинг раёсати, унинг доимий комиссиялари ва қўмиталари, Ўзбекистон ССЖ ҳукумати, Советнинг ижроия қўмитаси олиб боради.

14-модда. **Депутатнинг Совет идораларидаги фаолияти**

Совет раёсати, қўмитаси, доимий комиссияси ва Советнинг бошқа идоралари таркибига кирган депутат мазкур идораларнинг кўриб чиқиши учун ҳар қандай масала ва таклифни киритишга, бу масала ва таклифларни кўриб чиқиш учун тайёрлашда, уларни муҳокама қилиш ва улар юзасидан қарорлар қабул қилишда иштирок этишга, шунингдек Совет ҳамда унинг идоралари қарорларини рўёбга чиқаришни ташкил этишда ва бу қарорларнинг бажарилишини назорат қилишда иштирок этишга ҳақлидир.

Депутат Совет идорасининг таркибида бўлса-ю, унинг қарорига қўшилмаса, Советнинг сессиясида ўз нуқтаи назарини баён қилиб беришга ёки бу ҳақда раислик қилувчига ёзма равишда хабар қилишга ҳақлидир.

Совет қўмитаси ёки доимий комиссияси таркибига сайланган Ўзбекистон ССЖ халқ депутати қўмита ёки комиссиянинг ишида ҳал қилувчи овоз ҳуқуқи билан қатнашади.

Қўмита ёки доимий комиссиянинг аъзоси бўлмаган Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти халқ депутати қўмита ёки доимий комиссия мажлисида маслаҳат овози ҳуқуқи билан қатнашиши мумкин.

Депутат қўмита ёки комиссия ишида мунтазам қатнашмаганлиги учун унинг таркибидан чиқарилиши мумкин.

15-модда. **Депутатнинг Совет ва унинг идоралари топшириғига мувофиқ давлат ва жамоат идоралари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ишини текширишда қатнашиши**

Депутат Совет ёки унинг идоралари топшириғи билан Совет ҳудудида жойлашган давлат ва жамоат идоралари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг Совет ихтиёридаги масалаларга доир ишларини текширишда қатнашиши, зарур ҳужжатлар билан танишиб чиқиши, депутат текширувини ўтказиши мумкин. Текширув натижалари тўғрисида депутат Совет ёки унинг идораларини, шунингдек тегишли давлат ва жамоат идораларини, корхоналар, муассасалар, ташкилотларни хабардор қилади ва зарур ҳолларда уларнинг ишини яхшилаш, аниқланган камчиликларни бартараф этиш, ғайриқонуний қарорларни бекор қилиш, давлат интизоми ва қонунни бузишда айбдор бўлган шахсларни жавобгарликка тортиш тўғрисида таклиф киритади.

Депутат Совет ва унинг идораларида Совет ҳудудида жойлашган давлат ва жамоат идоралари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ишини текшириш зарурлиги тўғрисидаги, қонунда белгилаб қўйилган тартибда ҳар қандай иш юзасидан тергов ўтказиш ҳақидаги масалани қўзғатишга ҳақлидир.

16-модда. **Депутатлик тафтиши**

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгаши ва улар идораларининг қарори билан ёхуд камида 30 кишидан иборат Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатлари гуруҳининг ташаббуси билан депутат тафтиши тайинланиши мумкин. Барча давлат идоралари ва мансабдор шахслар текширишни ўтказишда зарур ёрдам беришлари шарт; Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатининг ёки тафтиш олиб бораётган депутатлар комиссиясининг талабига мувофиқ масалани холисона ўрганиш учун зарур бўлган маълумотлар ва ҳужжатларни ҳеч монеликсиз беришлари шарт. Депутат тафтишини олиб бораётган депутатларга тушунтиришлар беришдан бош тортишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Тушунтиришлар беришдан бош тортиш қонунда белгиланган жавобгарликка олиб келади.

Тафтиш натижалари тегишли суратда Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгаши ёки уларнинг идораларига маълум қилинади.

III. ДЕПУТАТНИНГ САЙЛОВ ОКРУГИДАГИ ФАОЛИЯТИ

17-модда. **Депутатнинг сайлов округидаги иш билан боғлиқ ҳуқуқлари**

Ўз ваколатларини амалга ошириш учун депутатлар сайлов округларида қуйидаги ҳуқуқларга эгадирлар:

давлат бошқаруви идораларида сайлов округидаги фуқароларнинг муҳим манфаатларига тааллуқли бўлган ҳар қандай масалаларни кўриб чиқиш чоғида иштирок этиш; бу идоралар ана шундай масалаларнинг кўриб чиқилиши тўғрисида депутатларни олдиндан хабардор қилиб қўйишлари шарт;

ўз ташаббуслари билан зарур бўлса давлат идораларининг вакилларини, жамоатчиликни ва халқ назоратчиларини жалб этиб, фуқаролар, ташкилотларнинг мурожаатларидан ва бошқа манбалардан ўзига маълум бўлиб қолган қонунлар, фуқаролар ва ташкилотларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатлари бузилганлиги, сансалорлик ва тўрачилик кўринишлари тўғрисидаги маълумотларни текшириш, бунинг учун зарур маълумотларни олиш, тегишли идоралар ва мансабдор шахслардан аниқланган камчиликларни бартараф этишни талаб қилиш;

округ сайловчиларининг йиғилишларини, конференцияларини, меҳнат жамоалари ва жамоат ташкилотлари, ҳаракатларнинг маҳаллий идоралари билан учрашувлар ўтказиш;

халқ депутатларининг, сайловчиларнинг турли уюшмалари ишида, ҳудуддаги ижтимоий ўз-ўзини бошқариш идоралари ишида, меҳнат жамоаларининг, жамоат ташкилотлари ва ҳаракатларининг, истиқомат жойларидаги фуқароларнинг ва ҳарбий қисмлардаги ҳарбий хизматчиларнинг йиғилишларида қатнашиш.

Депутат тегишли Советлар томонидан таъсис этиладиган матбуот саҳифаларида, радио ва телевидение орқали ўз депутатлик фаолияти юзасидан чиқишга устун даражада ҳақлидир. Депутат тақдим этган материалларни унинг розилигисиз таҳрир этишга йўл қўйилмайди.

Ўзбекистон ССЖда халқ депутатлари оммавий ахборот воситаларида чиқишдан иборат ҳуқуқдан фойдаланишда ўзаро тенгдирлар.

18-модда. **Депутатнинг сайлов округидаги иш билан боғлиқ вазифалари**

Депутатлар ўз сайлов округларида:

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Олий Кенгашларининг, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг иши тўғрисида, иқтисодий ва ижтимоий ривожланиш режалари ва дастурлари, Советларнинг қарорлари, сайловчиларнинг наказлари, шунингдек ўзларининг сайловолди дастурлари қандай бажарилаётгани ҳақида аҳолига мунтазам суратда маълум қилиб туришга;

қонунлар, Совет ва унинг идоралари қарорларининг бажарилишини ташкил этиш ҳамда назорат қилишда қатнашишга;

жамоатчилик фикрини, аҳолининг талаб ва эҳтиёжларини ўрганишга, улар ҳақида Советга ва унинг идораларига маълум қилишга, ана шу талаб-эҳтиёжларни қондириш юзасидан таклифлар киритиш ва бошқа чоралар кўришга;

фуқаролар ўзини ўзи бошқаришининг турли шаклларини, уларнинг ижтимоий фаоллигини авж олдиришга, уларни давлат ҳамда жамоат ишларини бошқаришга жалб этишга кўмаклашишга мажбурдирлар.

19-модда. **Депутатнинг фуқаролар таклифлари, аризалари ва шикоятларини кўриб чиқиши**

Депутат сайловчилардан ўзига тушган таклифлар, аризалар ва шикоятларни қонунда белгилаб қўйилган тартибда кўриб чиқади, уларнинг тўғри ва ўз вақтида ҳал этилиши чораларини кўради; ўз сайлов округидаги аҳоли пунктларида фуқароларни мунтазам суратда қабул қилиб туради. У фуқароларни қабул қилишда иштирок этиш учун сайлов округи ҳудудида жойлашган давлат ва жамоат идораларининг, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг мансабдор шахсларини таклиф қилишга ҳақлидир, улар депутатнинг илтимосига кўра қабулда қатнашишга мажбурдирлар.

Депутат шикоятларни келтириб чиқараётган сабабларни ўрганади ҳамда зарур ҳолларда ўз таклифларини Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Олий Кенгашига, халқ депутатлари маҳаллий Советига, бошқа давлат ва жамоат идораларига, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга тақдим этади.

Депутат ўзи юборган таклифлар, аризалар ва шикоятлар Советнинг ҳудудида жойлашган давлат ва жамоат идораларига, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда кўриб чиқилишини назорат қилишга ва уларни кўриб чиқишда шахсан иштирок этишга ҳақлидир. Давлат ва жамоат идоралари ҳамда ташкилотларининг мансабдор шахслари депутатнинг назорат қилиш борасидаги фаолиятида унга ёрдам беришлари шарт.

20-модда. **Депутатнинг сайловчилар олдидаги ҳисоботлари**

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти халқ депутати вақти-вақти билан, аммо йилига камида бир марта, маҳаллий Совет депутати эса йилига камида икки марта ўз иши, сайловолди дастури, наказлар қандай бажарилаётганлиги ҳақида, Совет ва Советнинг у сайланган идоралари иши тўғрисида сайловчилар, уни депутатликка номзод этиб кўрсатган жамоалар ва жамоат ташкилотлари олдида ҳисобот бериб туриши шарт. Депутатнинг ҳисоботи, шунингдек сони тегишли Совет томонидан белгиланган сайловчилар гуруҳининг талабига биноан ҳам ўтказилиши мумкин.

Депутатнинг ҳисоботлари шу мақсадда чақириладиган сайловчиларнинг йиғилишларида, шунингдек мазкур сайлов округи сайловчилари делегатларининг конференцияларида ўтказилади.

Депутатнинг ҳисоботи тингланаётган йиғилиш, конференция сайловчиларнинг депутатга таклифлари ва мулоҳазалари баён этилган қарорни қабул қилади, бу қарор округ сайловчиларига маълум қилинади.

Маҳаллий ҳокимият идоралари, жамоат ташкилотлари, халқ депутатлари Советлари, тегишли жамоат ташкилотлари таъсис этган оммавий ахборот воситалари Ўзбекистон ССЖдаги халқ депутатларининг ҳисоботлари ёритилишини таъминлайдилар.

21-модда. **Ҳисоботларни ҳамда сайловчилар билан учрашувларни ўтказишда депутатга кўмаклашиш**

Депутатларнинг ҳисоботларини ва улар билан учрашувларни ўтказиш учун сайловчиларнинг йиғилишлари, конференцияларини Советларнинг раёсатлари, меҳнат жамоаларининг кенгашлари, ижтимоий ўзини ўзи бошқариш идоралари чақирадилар.

Депутатга ҳисоботларни ва сайловчилар билан учрашувларни ўтказиш учун зарур шарт-шароитлар таъминланади. Унинг илтимосига кўра тегишли Совет раёсати ёки ижроия қўмитаси, корхоналар, муассасалар, ташкилотларнинг маъмурияти ва жамоат ташкилотлари бино ажратиб, депутатнинг ҳисоботи, унинг сайловчилар билан учрашувлари ўтказиладиган, депутатнинг фуқароларни қабул қиладиган вақти ва жойини фуқароларга маълум қиладилар, қабул ва учрашувларда қатнашиш учун депутатнинг таклифига биноан ўзларининг масъул вакилларини юборадилар, шунингдек депутатнинг жойлардаги ишига кўмаклашиш юзасидан бошқа чора-тадбирларни кўрадилар.

Ҳисоботлар ва чиқишлар учун зарур бўлган маълумотнома ва ахборот материаллари депутатнинг илтимосига биноан тегишли равишда у депутат бўлган Совет раёсати ёки ижроия қўмита томонидан, сайлов округи ҳудудида жойлашган Советларнинг раёсатлари ёки ижроия қўмиталари томонидан берилади.

22-модда. **Депутатнинг қуйи Советлар ишида қатнашиши**

Депутат ўзи сайланган Совет ҳудудидаги қуйи Советлар ва уларнинг идоралари мажлисларида маслаҳат овози билан қатнашишга ҳақлидир.

23-модда. **Депутатнинг қонун бузилган ҳолларни бартараф этишни талаб қилиш ҳуқуқи**

Давлат ҳокимиятининг вакили сифатида депутат фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонун билан муҳофаза қилинадиган манфаатлари бузилганлиги ёки қонунчилик ўзгача тарзда бузилган ҳолларга дуч келганда ўша жойнинг ўзида бундай бузилишларнинг тўхталишини талаб қилишга, зарур ҳолларда эса шундай бузилишларга чек қўйишни талаб қилиб, тегишли идоралар ва мансабдор шахсларга мурожаат этишга ҳақлидир. Қонунчиликни бузиш факти депутат ёки унинг талаби билан тегишли ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идора ёки назорат идорасининг вакили тузган протоколда қайд этилиши мумкин.

Депутат талаб билан мурожаат этган давлат ва жамоат идораларининг мансабдор шахслари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг маъмурияти, шунингдек, милиция ходимлари қонун бузилган ҳолларни бартараф этиш учун, зарур ҳолларда эса айбдорларни жавобгарликка тортиш учун зудлик билан чоралар кўришлари ва кейинчалик буни депутатга маълум қилишлари шарт. Чора кўрмаган тақдирда мансабдор шахслар қонунда белгиланган тартибда интизомий ёки жиноий жавобгар бўладилар.

24-модда. **Депутатларнинг депутатлар гуруҳига ва депутатлар клубларига уюшиш ҳуқуқи**

Депутатлар Советда, сайлов округларида, меҳнат жамоаларида ўз ваколатларини амалга ошириш юзасидан биргаликда иш олиб бориш учун ўзаро розилик асосида доимий ва муваққат депутатлар гуруҳларига, депутатлар клубларига бирлашишлари мумкин.

Депутатлар гуруҳлари ва клублари фаолиятининг тартиби ва уларнинг ҳуқуқлари тегишли Советнинг иш тартиби билан, Ўзбекистон ССЖнинг депутатлик фаолияти масалаларини тартибга солувчи бошқа қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

(Давоми учинчи бетда).

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг қонуни

ЎЗБЕКИСТОН ССЖда ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ МАҚОМИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

IV. САЙЛОВЧИЛАР НАКАЗЛАРИ БИЛАН ИШЛАШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

25-модда. **Халқ депутатларига наказлар**

Округ сайловчиларининг вакиллари қатнашадиган йиғилишлар ёки конференцияларда халқ депутатлигига номзодлар билан учрашувлар чоғида депутатликка номзоднинг фикрини албатта ҳисобга олган ҳолда қабул қилинган топшириқлар наказлар ҳисобланади. Қабул қилинган наказлар рўйхати сайловчилар йиғилиши ёки конференциясининг баёнида ёзиб қўйилади.

Рўёбга чиқарилиши жумҳурият идораларининг ихтиёрида бўлган топшириқларгина Ўзбекистон ССЖ халқ депутатларига наказлар деб мухтор жумҳурият ёки тегишли маҳаллий идораларнинг ихтиёрида бўлган топшириқлар эса Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатларига, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг халқ депутатларига наказлар деб қаралади.

Депутатликка номзод сайловчиларнинг йиғилиши ёки конференцияси киритган таклиф ўзининг сайловолди дастурига ёки амалдаги қонунларга зид бўлган тақдирда уни наказ сифатида қабул қилмасликка ҳақли бўлиб, бу ҳам сайловчилар йиғилиши ёки конференциясининг протоколида акс эттирилади.

26-модда. **Наказларни умумлаштириш ва кўриб чиқиш.**

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатлари, маҳаллий Советларнинг халқ депутатларига берилган наказларни тегишли равишда Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Олий Кенгашлари раёсатлари ва Вазирлар Кенгаши, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг раёсатлари ҳамда ижроия қўмиталари, халқ депутатлари Советлари қўмиталари ва доимий комиссияларининг таклифлари ва фикр-мулоҳазаларини эътиборга олиб умумлаштиради ҳамда дастлабки тарзда кўриб чиқади.

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ Вазирлар Кенгаши, халқ депутатлари маҳаллий Советининг ижроия қўмитаси тегишли Совет қўмиталари ва доимий комиссияларининг хулосаларини ҳисобга олиб, наказларни бажариш бўйича тадбирларнинг йиғма режасини тегишли бўлишига қараб, Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгаши, халқ депутатлари маҳаллий Совети муҳокамасига киритади. Халқ депутатлари Советлари наказларни ижро этиш учун қабул қилиш ҳақида қарорлар чиқаради. Совет айрим наказларни бажариш мақсадга мувофиқ эмаслиги ёки бажаришнинг иложи йўқлиги тўғрисида асосли қарор қабул қилишга ҳақлидир.

Халқ депутатлари Советлари иқтисодий ва ижтимоий ривожланиш режаларини ишлаб чиқиш ҳамда бюджетни тузиш чоғида, шунингдек бошқа масалалар юзасидан қарорларни тайёрлаш чоғида наказларни ҳисобга оладилар. Уларни амалга ошириш чора-тадбирлари режаларда ва бюджетда махсус бўлимга ажратилади.

27-модда. **Наказларни бажаришни ташкил қилиш**

Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгашлари, халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижро этиш учун қабул қилган наказларнинг бажарилишини уларнинг ижроия идоралари ва бошқарув идоралари, жумҳуриятнинг бошқа идоралари ҳамда маҳаллий идоралар таъминлайдилар.

Сайлов чоғида депутат этиб сайланмаган номзодларга берилган наказларда айтилган таклифлар кўриб чиқиш ва чоралар кўриш учун тегишли идоралар ҳамда мансабдор шахсларга юборилади. Бундай таклифларни кўриб чиқиш ва бажариш натижалари тўғрисида жумҳурият идоралари, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг раёсатлари фуқароларни бевосита хабардор қиладилар.

28-модда. **Наказларнинг ижросини назорат қилиш**

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатларига берилган наказларнинг бажарилиши устидан назоратни тегишли суратда Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Олий Кенгашлари, уларнинг қўмиталари ва доимий комиссиялари, Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатлари; халқ депутатлари маҳаллий Советларининг халқ депутатларига берилган наказларнинг бажарилиши устидан назоратни эса тегишли, халқ депутатлари Советлари, уларнинг қўмиталари ва доимий комиссиялари, депутатлар амалга оширадилар.

Советларнинг қўмиталари ва доимий комиссиялари наказлар бўйича тадбирларнинг бажарилиши билан боғлиқ масалаларни кўриб чиқадилар. Советлар ижроия ва бошқарув идоралари, бошқа давлат идоралари раҳбарларининг ва мансабдор шахсларнинг ахборотини тинглайдилар.

Ижроия ва бошқарув идоралари наказларга доир қарорлар қандай бажарилаётгани ҳақида йилига камида бир марта халқ депутатлари Советларига маълум қилиб турадилар.

29-модда. **Халқ депутатининг наказлар билан ишлашда қатнашуви**

Халқ депутати наказларни умумлаштиришда, уларни амалга оширишга доир тадбирларни ишлаб чиқиш ва муҳокама қилишда қатнашади, уларнинг ижросини назорат қилиб туради, наказлар қандай бажарилаётгани тўғрисида сайловчиларга ва жамоат ташкилотларига ахборот бериб боради.

Халқ депутати Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгашининг, маҳаллий Советнинг ёки улар идораларининг топшириғига мувофиқ, шунингдек, ўз ташаббуси билан зарур ҳолларда мутахассисларни жалб қилиб, наказларнинг бажарилишини текширади. Текшириш натижалари тўғрисида халқ депутати тегишли бўлишига қараб Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгашига, маҳаллий Советга ёки уларнинг идораларига, шунингдек, сайловчиларга ахборот беради.

30-модда. **Наказлар билан ишлашда ошкоралик**

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгашларининг халқ депутатлари маҳаллий Советларининг наказлар юзасидан қабул этган қарорлари халққа маълум қилиниши керак.

Оммавий ахборот воситалари сайловчиларнинг наказлари қандай бажарилаётганлигини ёритиб борадилар.

V. ДЕПУТАТЛИК ФАОЛИЯТИНИНГ АСОСИЙ КАФОЛАТЛАРИ

31-модда. **Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатининг қонун чиқаришда ташаббус кўрсатиш ҳуқуқини амалга ошириш кафолатлари**

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатининг қонун чиқаришда ташаббус кўрсатиш ҳуқуқига:

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгаши мажлисида қонун чиқаришда ташаббус кўрсатиш ҳуқуқи тартибида киритилган таклифни албатта кўриб чиқиб, қуйидаги қарорлардан бирини: қонунни қабул қилиш; янги қонун лойиҳасини ишлаб чиқишни бошлаш ҳақида қарор қабул қилиш; таклиф этилган қонун лойиҳасини узил-кесил ишлаб чиқиш учун тегишли қўмиталарга ва доимий комиссияларга юбориш; қонун чиқариш соҳасидаги ташаббусни асосли суратда рад этиш ҳақидаги қарорни қабул қилиш билан;

таклифларнинг, шунингдек Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутати киритган қонунга барча тузатишларнинг албатта овозга қўйилиши билан кафолат берилади.

32-модда. **Депутатнинг ҳуқуқлари, шани ва қадр-қимматини муҳофаза қилиш**

Ўзбекистон ССЖда ҳар бир депутатга ўз ваколатларини тўсқинликсиз ва самарали амалга ошириши учун шароит яратилишига кафолат берилади, унинг ҳуқуқлари, шани ва қадр-қиммати муҳофаза қилинади.

Депутатнинг шани ва қадр-қимматига қасд қилган шахслар қонунга мувофиқ маъмурий ёки жиноий жавобгарликка тортиладилар. Ўзбекистон ССЖ халқ депутатини ошкора ҳақорат қилиш, шунингдек, унга нисбатан туҳмат қилиш қонунда белгиланган жавобгарликка сабаб бўлади.

Давлат ва жамоат идораларининг, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг депутат олдидаги ўз вазифаларини бажармаётган, унинг ишига тўсқинлик қилаётган, унга атайлаб сохта маълумот бераётган, депутатлик фаолияти кафолатларини бузаётган мансабдор шахслари лавозимидан бўшатилишга қадар интизомий жавобгарликка ёки қонунга мувофиқ маъмурий ёҳуд жиноий жавобгарликка тортиладилар.

Ўзбекистон ССЖда депутатлик вазифаларини бажаришга тўсқинлик қилиш ёки кимнингдир фойдасига қарорлар қабул қилинишига эришиш мақсадида қандайдир шаклда бўлмасин, халқ депутатига таъсир кўрсатиш қонунда белгиланган тартибда жазоланади

33-модда. **Депутатнинг мансабдор шахслар томонидан дарҳол қабул қилиниши ҳуқуқи**

Депутатлик фаолияти масалалари юзасидан депутат депутатлик гувоҳномасини кўрсатиб Совет ҳудудидаги давлат ва жамоат идораларига, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга монеликсиз кириш ҳуқуқидан, шунингдек уларнинг раҳбарлари ва бошқа мансабдор шахслар томонидан дарҳол қабул қилиниш ҳуқуқидан фойдаланади.

Фаолияти давлат сири билан ҳамда қонун муҳофаза қиладиган бошқа бир сир билан боғлиқ ташкилотларга депутатларнинг бориш тартиби қонунда белгиланади.

34-модда. **Депутатнинг мурожаатларини кўриб чиқиш бўйича мансабдор шахсларнинг бурчлари**

Депутат барча давлат ва жамоат идораларига, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга, мансабдор шахсларга депутатлик фаолияти билан боғлиқ масалалар хусусида мурожаат қилишга ва ўртага қўйилган масалаларни кўриб чиқишда қатнашишга ҳақлидир. Мазкур идоралар ва мансабдор шахслар депутатнинг мурожаатига зудлик билан, қўшимча равишда ўрганиш ёки текшириш зарур бўлган тақдирда эса бир ой муддатдан кечикмай жавоб қайтаришлари шарт.

Депутатларнинг ғоят муҳим масалалар, шу жумладан тегишли идора қарорларини қабул қилиш, ўзгартириш ёки бекор қилиш зарурлиги тўғрисидаги мурожаатлари тегишли равишда Советларнинг раёсатлари, ижроия қўмиталари, вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг ҳайъатлари, Вазирлар Кенгаши томонидан кўриб чиқилиши лозим. Кўриб чиқиладиган кун тўғрисида депутат олдиндан хабардор қилиниши керак.

35-модда. **Депутатнинг ўз ваколатларини амалга ошириши учун шарт-шароитларни таъминлаш**

Совет, бошқа давлат ва жамоат идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ҳамда уларнинг мансабдор шахслари депутатнинг ўз ваколатларини амалга ошириши учун шарт-шароитларни таъминлайдилар.

Совет раёсати, Советнинг ижроия ва бошқарув идораси депутатларнинг тегишли бўлишига қараб Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Олий Кенгаши, халқ депутатлари маҳаллий Совети, уларнинг қўмиталари ва доимий комиссиялари, депутатлар гуруҳлари ишида қатнашишлари учун бинолардан, шунингдек Советнинг кутубхона фондлари ва архивларидан, алоқа воситаларидан, Советда мавжуд бўлган электрон-ҳисоблаш техникаси, ташкилий техникадан, нусха кўчириш, кўпайтириш ва босиб чиқариш техникасидан фойдаланиш имкониятини таъминлайдилар.

Совет ҳудудида жойлашган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар депутат фаолиятини таъминлаш учун ўзларида мавжуд бўлган электрон-ҳисоблаш, ташкилий техникадан, нусха кўчириш, кўпайтириш ва босиб чиқариш техникасидан фойдаланишда Советга ёрдам берадилар.

Давлат ва жамоат идоралари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар депутатлик фаолиятини амалга ошириш чоғида Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатларининг сайлов округлари бўйлаб сафарларини уюштиришда, уларга транспорт беришда, уларни навбатдан ташқари меҳмонхоналар билан таъминлашда кўмаклашадилар.

Халқ депутатлари маҳаллий Советларининг раёсатлари, ижроия қўмиталари Ўзбекистон ССЖ халқ депутатига депутатлик ваколатларини амалга ошириши учун алоқа воситалари билан жиҳозланган алоҳида хона берадилар.

Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши идораларига сайланган ва шу муносабат билан ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан озод қилинган ҳамда Тошкентда доимий истиқомат жойига эга бўлмаган Ўзбекистон ССЖ халқ депутатига оила аъзолари билан бирга яшаши учун вақтинчалик хизмат турар жойи берилади.

Депутат ва унинг оила аъзолари эгаллаб турган доимий истиқомат жойидаги уй шу давр мобайнида банд қилиб қўйилади.

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутати аҳоли билан янада яқиндан алоқа боғлаб туриш, ўз ишида доимий ёрдам олиб туриш учун жамоатчилик асосида ёрдамчиларга, шу жумладан халқ депутатлари маҳаллий Советлари аппарати ходимларидан бўлган ёрдамчиларга эга бўлиши мумкин.

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти халқ депутатларининг фаолиятини таъминлаш тартиби тегишли равишда Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Олий Кенгашлари томонидан белгиланади.

36-модда. **Депутатни ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларидан озод қилиш ва депутатлик фаолияти билан боғлиқ харажатларни қоплаш**

Олий Кенгаш ёки халқ депутатлари маҳаллий Советининг сессиялари вақтида, шунингдек қонунда кўзда тутилган бошқа ҳолларда депутатлик ваколатларини амалга ошириш учун депутат ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан озод қилинади ва унинг депутатлик фаолияти билан боғлиқ харажатлари тегишли давлат бюджети ёки маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан қопланади.

Ўзбекистон ССЖ халқ депутатларининг депутатлик ваколатларини бажариш билан боғлиқ харажатларини қоплаш ҳоллари, тартиби ва харажатлар миқдорини, шунингдек Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашида доимий иш олиб борувчи Ўзбекистон ССЖ халқ депутатларига отпускалар бериш тартибини Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши белгилайди.

Ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан озод қилинган ва Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашига ёки унинг идораларига ишга ўтказилган Ўзбекистон ССЖ халқ депутатига депутатлик вазифаларини бажариш даврида Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши белгилайдиган миқдорда иш ҳақи тўланади.

37-модда. **Депутатнинг ахборот ва маслаҳатлар олиш ҳуқуқи**

Совет раёсати, Советнинг ижроия қўмитаси депутатни Олий Кенгаш ёки халқ депутатлари маҳаллий Совети қабул қилган ҳужжатлар, расмий нашрлар, Совет ҳамда унинг идораларининг ахборот ва ёрдамчи материаллари билан таъминлайдилар.

Халқ депутатлари маҳаллий Советларининг раёсати ва ижроия қўмиталари, Совет ҳудудида жойлашган бошқа давлат ва жамоат идоралари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг маъмурияти депутатнинг илтимосига биноан уни депутатлик фаолияти билан боғлиқ масалалар юзасидан мутахассисларнинг маслаҳатлари билан таъминлашлари ва унга зарур ахборотни зудлик билан, бундай имконият бўлмаган тақдирда бир ой муддатдан кечиктирмай беришлари шарт.

Давлат сири ҳисобланган ёки қонун билан сир сақланадиган бошқа ахборотни депутатга бериш тартиби қонун билан белгиланади.

38-модда. **Халқ депутатига ҳуқуқий ёрдам бериш**

Халқ депутатлари Советларининг раёсатлари, уларнинг ижроия ва бошқарув идоралари, корхоналар, ташкилотлар, илмий-ҳуқуқий муассасалар, ўқув юртлари маъмурияти, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари халқ депутатининг депутатлик фаолиятида юзага келадиган ҳуқуқий масалаларда ёрдам берадилар.

39-модда. **Депутатнинг транспортда бепул юриш ҳуқуқи**

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутати тегишли жумҳуриятнинг ҳудудида барча темир йўл, автомобиль, ҳаво, ички йўлларда ва барча турдаги шаҳар пассажир транспортида (такси бундан мустасно) текин юриш, шунингдек йўл патталарини навбатсиз сотиб олиш ҳуқуқидан фойдаланади.

Вилоят, ноҳия, шаҳар, шаҳардаги ноҳия, овул ва қишлоқ Советининг депутати тегишли равишда вилоят, ноҳия, шаҳар, овул ва қишлоқ Совети ҳудудида жумҳуриятга бўйсунувчи автомобиль транспортида ҳамда барча турдаги шаҳар пассажир транспортида (такси бундан мустасно), халқ депутатлари вилоят, ноҳия Советининг депутати эса темир йўл транспортида ҳам текин юриш ҳуқуқидан фойдаланади.

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти халқ депутатларининг, халқ депутатлари маҳаллий Советлари халқ депутатларининг транспортда текин юриш тартиби ва шартларини, шу туфайли транспорт ташкилотлари билан ҳисоб-китоб қилиш тартибини, шунингдек депутатларнинг депутатлик фаолиятини амалга оширишлари муносабати билан шахсий автотранспортдан фойдаланиш шартларини Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Кенгаши ҳамда Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Вазирлар Кенгаши белгилайди.

40-модда. **Ўзбекистон ССЖда халқ депутатининг меҳнат ҳуқуқларига, хизмати уставлар ва низомлар билан бошқариб туриладиган ҳарбий хизматчилар ва бошқа тоифадаги фуқаролардан бўлак халқ депутатининг ҳуқуқларига кафолат бериш**

Ўзбекистон ССЖда халқ депутати ўз ваколатлари даврида, Советнинг сессиялар оралиғида эса унинг раёсатининг розилигини олдиндан олмасдан туриб, маъмуриятнинг ташаббуси билан корхона, муассаса ёки ташкилотдаги ишидан бўшатилиши, колхоздан, бошқа кооперативдан, ўқув юртидан чиқарилиши ёки интизомий жазо тариқасида кам ҳақ тўланадиган ишга ўтказилиши мумкин эмас.

Хизмати уставлар ва низомлар билан бошқариб туриладиган ҳарбий хизматчилар ва бошқа туркумдаги фуқаролардан бўлак халқ депутати ўз розилигисиз маъмурият ёки қўмондонлик ташаббуси билан хизматдан бўшатилиши, лавозими пасайтирилиши, унвони туширилиши, шунингдек, бошқа хизматга ўтказилиши мумкин эмас. Унга навбатдаги офицерлик унвони ёки эгаллаб турган лавозимига мувофиқ офицерлик унвонига тенг бўлган махсус унвон берилишини тўхтатиб қўйиш мумкин эмас.

Депутатлик ваколатларини амалга ошириш учун ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан озод қилинган халқ депутатига ана шу муддат тугаганидан кейин ўша корхона, муассаса, ташкилотдаги илгариги иши (лавозимини), мазкур иш бўлмаганида эса — шу корхонада, муассаса, ташкилотда ёки унинг розилиги билан бошқа корхона, муассаса, ташкилотда шунга тенг келадиган иш (лавозим) берилади.

Фаолияти уставлар ва низомлар билан бошқариб туриладиган ҳарбий хизматчилар ва бошқа хизматчилардан бўлган ҳамда хизмат вазифаларидан озод қилинган халқ депутати ҳақиқий ҳарбий ёки бошқа хизматда қолдирилиб, Советга командировка қилинади, Советдаги ва унинг идораларидаги бошқа ишлардан озод қилинган иш муддати тугагандан кейин эса унинг розилиги билан илгари эгаллаб турган, унга тенг ёки ундан юқори лавозимда хизматни ўташ учун тегишли вазирликлар ва идоралар ихтиёрига юборилади.

Ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан озод этилган халқ депутатининг Совет ёки унинг идораларида ишлаган вақти умумий ва узлуксиз иш, хизмат стажи, аввалги ихтисоси бўйича иш стажига қўшиб ҳисобланади.

Халқ депутати эгаллаб турган лавозимида вақтинча ишлаб туриш учун қабул қилинган ходим билан муддатли меҳнат шартномаси тузилади ва у депутат илгариги ишига қайтгач, бекор қилинади.

41-модда. **Ўзбекистон ССЖ халқ депутатларининг отпускалари**

Ўзбекистон ССЖ халқ депутатига ҳар йили 36 иш кунига тенг пул тўланадиган отпуска берилади, қонунларда бундан ҳам кўпроқ кун кўзда тутилган отпускалар бундан мустаснодир.

Отпускага пул тўлаш тартиби Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши томонидан белгиланади.

42-модда. **Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатларининг дахлсизлиги**

Ўзбекистон ССЖ халқ депутати Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг розилигисиз, сессиялар оралиғидаги даврда эса — Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши раёсатининг розилигисиз жиноий жавобгарликка тортилиши, қамоққа олиниши ёки суд йўли билан бериладиган маъмурий жазо чораларига тортилиши мумкин эмас, бу ҳақда навбатдаги сессияда депутатлар эътиборига етказилиши лозим.

Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти халқ депутати жумҳурият ҳудудида, шунингдек, Ўзбекистон ССЖнинг бутун ҳудудида Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгашининг розилигисиз, сессиялар оралиғидаги даврда эса — Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгаши Раёсатининг розилигисиз жиноий жавобгарликка тортилиши, қамоққа олиниши ёки суд йўли билан бериладиган маъмурий жазога тортилиши мумкин эмас, бу ҳақда навбатдаги сессияда депутатлар эътиборига етказилиши лозим.

Ўзбекистон ССЖ халқ депутатига нисбатан жиноий иш фақат Ўзбекистон ССЖ Прокурори томонидан Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатига нисбатан Ўзбекистон ССЖ ва Қорақалпоғистон МССЖ Прокурори томонидангина қўзғатилиши мумкин.

Ўзбекистон ССЖ, Қорақалпоғистон МССЖ халқ депутатини мажбуран келтириш, ҳибсга олиш, шунингдек, унинг шахсий буюмларини, юки, транспорти, уй-жойи ёки хизмат хонасини кўздан кечиришга йўл қўйилмайди.

43-модда. **Халқ депутатлари маҳаллий Советлари депутатларининг дахлсизлиги**

Халқ депутатлари вилоят, ноҳия, шаҳар, шаҳардаги ноҳия, овул, қишлоқ Советининг депутати тегишли Совет ҳудудида тегишли Советнинг розилигисиз, сессиялар оралиғидаги даврда эса унинг раёсатининг розилигисиз жиноий жавобгарликка тортилиши, қамоққа олиниши ёки суд тартибида бериладиган маъмурий жазо чораларига дучор этилиши мумкин эмас, бу вақта навбатдаги сессияда депутатлар эътиборига етказиш лозим.

Халқ депутатлари маҳаллий Советининг депутатига нисбатан жиноий иш қўзғатиш тартиби Ўзбекистон ССЖ қонунлари билан белгиланади.

44-модда. **Депутатни жавобгарликка тортиш учун Советнинг розилигини олиш тартиби**

Депутатни жиноий жавобгарликка тортиш, қамоққа олиш ёки суд тартибида бериладиган маъмурий жазо чораларини қўллашга Советнинг розилигини, сессиялар оралиғидаги даврда эса унинг раёсатининг розилигини олиш учун тегишли прокурор Советга тақдимнома киритади. Тақдимномани юқори турувчи прокурор ҳам киритиши мумкин.

Бундай тақдимнома депутатга айб қўйиш ёки уни қамоққа олишга ижозат бериш олдидан ёҳуд маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишни судга юбориш олдидан киритилади.

Депутатни жавобгарликка тортишга розилик олиш тўғрисида қуйи прокурор томонидан Советга киритилган тақдимномани юқори прокурор чақиртириб олиши мумкин.

Совет ёки унинг раёсати прокурорнинг тақдимномасини бир ойлик муддатдан кечиктирмай кўриб чиқади ва тақдимномада қўйилган масалани ҳал этиш учун зарур қўшимча материалларни прокурордан сўраб олиши мумкин. Совет ёки унинг раёсати далил-исботли қарор қабул этади ва уч кунлик муддат ичида ундан прокурорни хабардор қилади. Асос бўлган тақдирда Совет, раёсат ўз қарорини қайтадан кўриб чиқиши мумкин. Депутат ўзининг депутатлик дахлсизлиги тўғрисидаги масала Совет, раёсат томонидан кўриб чиқилаётганида қатнашишга ҳақлидир.

Халқ депутатлари маҳаллий Советининг ёки унинг раёсатининг қарорига рози бўлмаган тақдирда юқори прокурор қарорини бекор қилиш ва масалани тегишли Советнинг қайта кўриб чиқиши учун топшириш тўғрисида юқори Советга тақдимнома киритишга ҳақлидир. Ноҳия ёки шаҳар прокурори ҳам қишлоқ, овул, шаҳар (ноҳияга бўйсунувчи шаҳар) Советининг қарорини бекор қилиш ҳамда масалани қайта кўриб чиқиш учун топшириш ҳақида тегишли ноҳия, шаҳар Советига тақдимнома киритишга ҳақлидир. Агар Совет аввалги қарорни тасдиқласа, масалалар моҳияти вилоят, Тошкент шаҳар ёки жумҳурият прокурорининг тақдимномасига биноан халқ депутатлари вилоят, Тошкент шаҳар Совети томонидан ҳал этилиши мумкин.

Башарти прокурорнинг ушбу моддада кўзда тутилган тартибда киритган тақдимномаси халқ депутатлари маҳаллий Совети томонидан бир ойлик муддат ичида кўриб чиқилмаса, юқори Совет тегишли прокурор ёки юқори прокурорнинг тақдимномасига биноан унинг дарҳол кўриб чиқилишини таъминлаш чораларини кўради.

Советга тақдимнома киритган прокурор ишини кўриб чиқиш тугаган кундан бошлаб уч кунлик муддатда депутатни жавобгарликка тортишга ёки уни қамоққа олишга розилик берган Советга текшириш ёки ишни кўриб чиқиш натижаларини хабар қилиши шарт.

Башарти депутат ўзи сайланган Совет ҳудудидан ташқарида, Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятининг халқ депутати эса Ўзбекистон ССЖ ҳудудидан ташқарида жиноят содир этган ёки маъмурий ҳуқуқбузарликка йўл қўйган бўлса, депутатнинг ўзи шу ҳудуддан ташқарида бўлса, халқ депутатлари маҳаллий Советининг депутатини жиноий жавобгарликка тортишга, қамоққа олишга ёки унга нисбатан суд тартибида бериладиган маъмурий жазо чоралари қўлланишига ижозат олиш талаб қилинмайди. Жиноий жавобгарликка тортиш, қамоққа олиш ёки суд тартибида бериладиган маъмурий жазо чораларини қўллаш тўғрисидаги масала ҳал этилаётган пайтда халқ депутатлари маҳаллий Советининг депутати ўзи сайланган Совет ҳудудида, Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятининг халқ депутати эса Ўзбекистон ССЖ ҳудудида бўлса, розилик олиш ушбу моддада белгиланган тартибда амалга оширилади.

45-модда. **Депутатлик гувоҳномаси ва депутатнинг кўкрак нишони**

Депутат депутатлик гувоҳномасига ва депутатнинг кўкрак нишонига эга бўлади, бу гувоҳнома билан кўкрак нишони унга депутатнинг ваколатлари Совет томонидан тўғри деб топилганидан кейин берилади. Депутатлик гувоҳномаси ва кўкрак нишонидан депутат ўз ваколатлари муддати давомида фойдаланади.

Халқ депутатларининг гувоҳномалари ва кўкрак нишонлари тўғрисидаги Низомлар, шунингдек гувоҳномалар ва кўкрак нишонларининг намуналари:

Ўзбекистон ССЖ халқ депутатлари, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг депутатлари учун — Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши Раёсати томонидан;

Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти халқ депутатлари учун — Қорақалпоғистон МССЖ Олий Кенгашининг Раёсати томонидан тасдиқланади.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 31 октябрь.

МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ЛЕНИН НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ДОРИЛФУНУНИНИНГ АЛОҲИДА НАМУНА КЎРСАТГАН БИР ГУРУҲ ХОДИМЛАРИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Ҳожиев Жаввот — алгебра ва рақамлар назарияси кафедрасининг мудири

Шарафиддинов Озод — ўзбек совет адабиёти кафедрасининг доценти

«Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган халқ маорифи ходими»:

Иванова Калерия Ивановна — фалсафа-иқтисод факультетининг декани

Набиуллин Ришат Ҳикматуллович — тарбия ишлари бўйича проректор

Назиров Эргаш — физика методикаси ва тарихи кафедрасининг мудири

Никольская Галина Борисовна — тарих факультети деканининг ўринбосари

Орипов Мирсаид — ЭҲМ ва программалаштириш кафедрасининг мудири

Раҳматуллаев Шавкат — умумий тилшунослик кафедрасининг мудири

Саидов Муҳаммаднодир Собитович — ўзбек тили ва адабиёт ўқитиш методикаси кафедрасининг мудири

Сирлибоев Тўрабек — кимё факультетининг декани

Солиев Султонмурод — КПСС тарихи кафедрасининг мудири

Султонов Эргаш — сиёсий тарих кафедрасининг доценти

Ғуломов Фотихкамол Носирович — география ўқитиш методикаси кафедрасининг мудири.

Ўзбекистон ССЖнинг фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин:

Абдалина Евгения Александровна — инглиз тили кафедрасининг мудири

Абдуллаев Ҳайдар Абдуллаевич — тупроқшунослик кафедрасининг доценти

Абдусаматова Рафоат Абдубоқиевна — рус тили ва адабиёт ўқитиш методикаси кафедрасининг мудири

Абдусамедов Анвар Эшонхонович — дин ва атеизм тарихи ва назарияси кафедрасининг мудири

Амиров Гаян Суфиянович — рус тили кафедрасининг профессори

Астанақулова Ася Турдиевна — одам ва ҳайвонлар физиологияси кафедрасининг доценти

Аъзамхўжаев Анвар — маъмурий ва молиявий ҳуқуқ кафедрасининг мудири

Аюпов Абдулла Толипович — фалсафа кафедрасининг мудири

Бегматов Абдували Бегматович — туташ муҳитлар механикаси кафедрасининг мудири

Бобоев Ҳалимбой — юридик факультети деканининг ўринбосари

Бобожонова Жамила Аъзамовна — роман-герман филологияси факультетининг декани

Ворисов Азизжон Кенжабоевич — математик таҳлил кафедрасининг доценти

Гладков Николай Георгиевич — юридик факультетининг декани

Долимов Тўрабек Нуъмонович — илмий ишлар бўйича проректор

Ждаркин Леонид Петрович — педагогика кафедрасининг мудири

Зияев Анвар — малака ошириш факультетининг декани

Зокиров Шуҳрат Солиҳович — география факультетининг декани.

Изотова Лариса Владимировна — рус тили кафедрасининг катта ўқитувчиси

Икромова Салима Мелиқўзиевна — аспирантура бўлимининг мудири

Йўлдошев Ҳожимурод — органик химия кафедрасининг мудири

Маҳамадхўжаев Ҳасанхўжа — ўзбек адабиёти кафедрасининг доценти

Маҳмудов Карим (вафотидан кейин) — фалсафа кафедрасининг доценти

Мирзааҳмедов Мирфозил Абдилҳақович — математика ўқитиш методикаси кафедрасининг доценти

Мирзаев Аъзам Туропович — квант радиофизикаси кафедрасининг мудири

Мирочник Фроим (Ефим) Шаевич — рус тили тарихи ва диалектологияси кафедрасининг мудири

Мусаев Карим Юсупжонович — тубан ўсимликлар ва микробиология кафедрасининг доценти

Муқимов Комил Муқимович — оптика кафедрасининг мудири

Мўминов Ҳамид Иброҳимович — жисмоний тарбия кафедрасининг катта ўқитувчиси

Назаров Аъзам Усмонович — квант радиофизикаси кафедрасининг катта ўқитувчиси

Назаров Карим — ўзбек тилшунослиги кафедрасининг мудири

Одилов Аҳмад Абдураҳимович — физика факультетининг декани

Ортиқов Абдулла — сиёсий иқтисод кафедрасининг доценти

Пидаев Тоҳиржон Расулович — рус ва ўзбек журналистикаси тарихи кафедрасининг доценти

Расулов Атҳам Раҳматович — қуруқлик гидрогеологияси кафедрасининг доценти

Раҳимов Иномжон — фалсафа кафедрасининг мудири

Рустамов Парпи — босмахона директори

Саломов Ғайбулла Тожиддинович — таржима назарияси кафедрасининг мудири

Сатимов Нўъмон — амалий математика кафедрасининг мудири

Сатторов Тельман Сатторович — ўқув ишлари бўйича проректор

Сахаев Муса — математика ўқитиш методикаси кафедрасининг доценти

Саъдуллаев Азимбой — математика факультетининг декани

Солиев Юнусали Маматқулович — сиртқи ўқув бўлими катта методисти

Умаров Комолжон Юсупович — сиёсий иқтисод кафедраси доценти вазифасини бажарувчи

Шишко Николай Федорович — цикл бошлиғи, ҳарбий кафедрасининг катта ўқитувчиси

Шокирова Наталья Юсуповна — немис ва француз тиллари кафедрасининг мудири

Шораҳматов Шоакбар Шорустамович — граждан процесси кафедрасининг мудири.

Ғафуров Қаҳҳоржон — тупроқшунослик кафедрасининг доценти.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 17 ноябрь.

Шарқнинг буюк мутафаккирлари

БАҲОВУДДИН НАҚШБАНД

Ўтмишда диёримиз — Мовароуннахр тупроғидан бир талай забардаст мутасаввуф донишмандлар етишиб чиққани ҳаммага маълум. Буюк олимлардан бири Бухорои шарифда туғилиб ўсган ва ўзининг Нақшбандия таълимоти билан бутун мусулмон дунёсида машҳур ва манзур бўлган ҳазрати Баҳовуддин Нақшбанддир.

Ўрта Осиё, Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларида кенг тарқалган, ўз даврига нисбатан илғор оқим бўлган Нақшбандия тариқати Хўжа Муҳаммад Баҳовуддин Нақшбанд (1318—1389) номи билан боғлиқ. Нақшбанд Бухоро ёнидаги Қасри Ҳиндуён қишлоғида туғилган. Кейинчалик ҳазрати Нақшбанд шарофати билан бу қишлоқ «Қасри Орифон» деб атала бошлаган. 1354 йилда вафот этган мутасаввуф олим Хўжа Муҳаммад Бобои Самоси Баҳовуддин Нақшбанднинг Бухоро ёнидаги Қасри Ҳиндуён қишлоғида пайдо бўлишини олдиндан башорат қилган экан. Мазкур мутасаввуф донишманд ёш Баҳовуддинни ўзига ўғил қилиб олади ва ҳар томонлама уни тарбия қилишга киришади. Вафотидан олдин уни ўз шогирди Сайид Амир Кулолга топширади. Шу зайлда ёш Баҳовуддин ўша даврдаги атоқли мутасаввуф Сайид Амир Кулол қарамоғида таълим олади. Шунингдек, у бошқа бир йирик мутасаввуф олим Абдул Холиқ Ғиждувонийдан ҳам таҳсил кўрган. Шу фикрни ҳам эслатиб ўтиш жоизки, академиямиз Шарқшунослик институтининг қўлёзма китоблар хазинасида сақланаётган Воиз Кошифийнинг «Рашаҳот» асарида ёзилишича, Сайид Амир Кулол ва Бухорои шарифда Хўжа Аҳмад Абдул Холиқ Ғиждувонийларга Яссавий хазратлари таълим берганлар, сўнг ўзларининг она диёри бўлмиш — Туркистонга (Яссига) кетганлар.

Тожикистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, шарқшунос Аълохон Афсаҳзоднинг маълумотларига кўра, асосан шариатга асосланган нақшбандизмнинг Абдул Холиқ Ғиждувоний (1179 йил туғилган) ҳамда Баҳовуддин Нақшбанд томонидан яратилган қоидалари қуйидагилардан иборат: 1) Хуши дар дам, яъни солик (сулик ёки тариқат аъзоси) ҳамиша худо шарафига қилинган зикрга ғарқ ҳолатда хушвақт ва хушчақчақ бўлиб юрмоғи лозим. 2) Назар дар қадам, яъни солик доим олди-орқасига қараб юриши керак, токи унинг назари пароканда бўлмасин. 3) Сафар дар ватан, яъни солик ҳамиша табиатни, атроф-муҳитни кузатиб юрсин, яхши ахлок соҳиби бўлсин, иложи бўлса, у малак даражасига етмоғи даркор. 4) Хилват дар анжуман, яъни солик доимо «Дил ба ёр-у даст ба кор» шиорига амал қилмоғи лозим, у зоҳиран халқ билан, ботинан ҳақ билан бирга бўлмоғи лозим. 5) Ёдкард, яъни солик ҳамиша худо ёди билан яшамоғи ва зикр тушмоғи керак. 6) Бозгашт, яъни солик ҳамиша худо ишқида муножот айтиб юрмоғи шарт. 7) Нигоҳдошт, яъни солик доимо хаёлини бир жойга қўйиб, хотиржам бўлиб юрмоғи лозим. 8) Ёддошт, яъни солик ҳамиша ваҳдати вужуд (олам бирлиги) таълимотидан воқиф бўлмоғи ва ундан ҳузур қилмоғи даркор. 9) Вуқуфи замони, яъни солик доим ўз вақтини ҳисоб-китоб қилиб юриши, вақтининг қанчаси хайр (яхшилик) учун, қанчаси шарр (ёмонлик) учун сарф бўлгандигини ўйлаб юрмоғи лозим. 10) Вуқуфи адади, яъни солик ҳамиша худонинг ягоналигини, танҳолигини, воҳидлигини назарда тутмоғи керак. 11) Вуқуфи қалб, яъни солик ҳамиша ўз дилида зоти мутлақни (олло-таолони) сақлаш билан кўнгли тўқ ҳамда хотиржам бўлиб, хуфия зикр ҳолатда бўлиши керак.

Демак, юқоридаги қоида-талаблар Нақшбандия тариқатидаги кишилар (соликлар) олдига қўйилган Баҳовуддин Нақшбанд таълимотидаги одамларнинг тарзи тафаккури, ҳаёт кечириш йўли бўлган. Нақшбанд тариқатининг мана. бу тўрт асосий принципи: а) Хилват дар анжуман, б) Сафар дар ватан, в) Назар дар қадам, г) Хуши дар дам кўпроқ машҳурдир.

Нақшбанд таълимоти асосида ихтиёрий равишдаги фақирлик ётади. Шунга биноан, Баҳовуддин Нақшбанд умр бўйи деҳқончилик билан кун кечирган, ўз қишлоғида унчалик катта бўлмаган ерига буғдой ва мош эккан. Уйида ҳеч қандай мол-дунё ва бойлик сақламаган. Қишда қамишлар устида, ёзда эса бўйра устида ётиб кун кечирган. Унинг хонадонида ҳеч қачон хизматкор бўлмаган.

Ҳазрати Нақшбанд бутун умрини ўз хоҳиши билан фақирлик ва йўқсилликда ўтказган. Ўз қўли кучи билан кун кўришни ёқтирган, топган-тутганларини доимо етим-есирларга, бева-бечораларга инъом этган, ҳукмдорлардан ўзини йироқ тутган, улар олдида ҳеч қачон таъмагирлик қилмаган.

Академик Иброҳим Мўминов Нақшбанднинг асосий принципини эслатиб, Нақшбандия таълимотининг аҳамияти тўғрисида шундай ёзади: «Тасаввуфда махсус оқим бўлган нақшбандийлик машҳур шоир Саъдийнинг асарларидан фойдаланди ва Юсуф Ҳамадоний ҳамда Абдул Холиқ Ғиждувонийнинг асосий ғояларини тиклади. Нақшбандизм, шубҳасиз, идеалистик таълимотдир. Бироқ, у муҳим хусусиятлари билан субъективизмдан ҳамда Яссавий мактабидан фарқ қилади. Нақшбандийликнинг дастлабки намояндалари дунёвий, ҳаётий масалаларга жиддий эътибор бердилар. Баҳовуддин шундай деган эди: «Дил ба ёру даст ба кор», яъни, «Дил худо билан, қўл иш билан, меҳнат билан банд бўлсин». Нақшбандийлик таркидунё қилишга, дунё ишларидан воз кечишга қарши чиқди, реал ҳаётнинг ноз-неъматларидан фойдаланишга ундади, меҳнат қилишга ва билим олишга чақирди. Нақшбандийликнинг XIV аср шароитидаги маълум прогрессив аҳамияти ҳам шундан иборатдир, унинг бундай ижобий томони Ўрта Осиё халқлари маданияти ва адабиётининг ривожланишига катта таъсир кўрсатди».

XIV асрда Ўрта Осиёда пайдо бўлган Нақшбандия таълимоти Афғонистон орқали Ҳиндистонга ва бошқа ислом юртларига шиддат билан тарқала бошлайди. Заҳириддин Муҳаммад Бобур даврида, ундан кейинги XVI—XVIII асрларда бу жараён тезлашди. Нақшбандия тариқати XVI асрда Хўжа Муҳаммад ал-Боқий Кобулий Ҳиндистонга боргандан сўнг ҳинд тупроғида авж олди. Бу машҳур мутасаввуф олим афғон ва ҳинд юртларида «Хўжа Боқибилло» номи билан машҳурдир. Унинг шогирди Хўжа Аҳмад Форуқ Сарҳиндий эса нақшбандизм таълимотининг XVII асрда Ҳиндистонда ёйилишида катта хизмат қилган.

Афғонистонлик олим Муҳаммад Ҳошим ибн Муҳаммад Қосим ал-Нуъмоний ал-Бадахший ҳам Нақшбандия таълимотининг йирик вакили ҳисобланади. Ҳозир Шарқшунослик институти қўлёзма китоблар хазинасида сақланаётган унинг «Насимат ул-қудс» асарида XV—XVII асрларда Ўрта Осиё, Хуросон, Ҳиндистон, Шарқий Туркистон юртларида яшаган нақшбандий мутасаввуфлар ҳаёти ва фаолияти тўғрисида қизиқарли маълумотлар берилган. Мазкур асарнинг биринчи бобида Мавлоно Саъдуддин Қошғарий ҳақида қизиқ гапларни ўқиш мумкин «Ҳазрати Нақшбанднинг жуда кўп пайравдорлари хазрати Мавлоно Саъдуддин Қошғарийдан кўрсатмалар олиб дарвишлик йўлини ўрганганлар», деб ёзади ал-Бадахший ўз асарида.

Маълумки, ҳазрати Саъдуддин Қошғарий умрининг кўп қисмини Ҳиротда ўтказган, Нақшбандия тариқатининг XV асрдаги улкан вакили Абдураҳмон Жомийга устозлик қилган, хазрати Жомий эса ўзининг шогирди ва дўсти Алишер Навоийни Нақшбандия тариқатига жалб этган. Устоду шогирд Нақшбандия таълимотининг йирик пир-муршидлари бўлмиш Саъдуддин Қошғарий ва Абдураҳмон Жомийнинг қабрлари Ҳирот шаҳри яқинидаги ажойиб, ҳамиша кўм-кўк бўлиб яшнаб турувчи ножу дарахтларининг сўлим соялари остидаги қабристонда ҳозир ҳам сақланиб турибди. Бу муборак жой Афғонистон халқларининг Ҳиротдаги энг муқаддас масканларидан биридир.

Мавриди келганда айтиб ўтайликки, афғонлар юртида тасаввуфнинг Қодирия, Чиштия, Увайсия, Жунайдия, Яссавия, Кубравия тариқатлари кенг ёйилган бўлса ҳам, аммо Нақшбандия тариқати кўпроқ шуҳрат қозонган, Афғонлар диёридаги Пир бобо, Ҳазрат Коко соҳиб ёки Шайх Раҳмкор, Ҳожи Баҳодур бобо, Жамилбек ёки Жамолжон (Хушхол Хатакнинг акаси), Атак Ҳазрати Жи соҳиб, Миён Умар Соҳиб, Турангзу Ҳожи Соҳиб каби Нақшбандия тариқатидаги шайхлар афғонларнинг ижтимоий-сиёсий, маънавий-маданий ҳаётида катта роль ўйнаганлар. Машҳур шоир ва мутафаккир Хушхолхон Хатак, Афғонистон давлатининг асосчиси Аҳмадшох Дурронийлар ҳам Нақшбандия таълимотига мўътақид бўлганлар.

Шуни ҳам айтиб ўтиш лозимки, нақшбандизм тўғрисида олимларимиз бир-бирига қарама-қарши турли фикрдадирлар. Афсуски, бизда Нақшбандия таълимотига, унинг Шарқ халқлари ижтимоий-сиёсий, маънавий маданий ҳаётида ўйнаган роли масаласига мутлақо эътибор берилмаётир. Шарқшуносларимиз ва файласуфларимиз уни Шарқ тасаввуфи тарихидаги бошқа тариқатлар билан муқоясавий тарзда ҳар томонлама чуқур ўрганмаётирлар. Нақшбандизм тариқатининг, у билан боғлиқ, умуман, тасаввуфнинг бизда ўрганилмаётганлиги ҳақида совет шарқшуноси А. Н. Болдиревнинг мана бу фикрини эслатиб ўтиш лозим: «Нақшбандизм тариқати ҳали фанимизда атрофлича ўргилмай келаётир, тасаввуфий-нақшбандий масаласини чуқурроқ, атрофлироқ, ислом тарихида мавжуд бўлган бошқа еретик ва оппозицион ҳаракатлар, унга ўхшаш бошқа тариқатлар ва оқимлар билан муқоясавий тарзда ўрганиш мақсадга мувофиқ бўлур эди».

Бу ўринда ўтган асрда бутун Шарқ мамлакатлари бўйлаб авж олиб кетган мустамлакачиликка қарши курашларда ўша юртлардаги шарт-шароитларга мосланган ҳолда маҳаллий кўринишларда ҳамда шаклларда намоён бўлган нақшбандизм таълимотининг тараққийпарвар аҳамияти тўғрисида академик В. А. Гордлевский мана бундай дейди: «XIX асрда европалик империалистларнинг мусулмон дунёсига қилган ҳамлалари авж олиб кетди, бунинг аксиламали ўлароқ эзилган мусулмон халқларининг европалик босқинчиларга нисбатан норозилик ҳаракатлари ҳам тобора кучайиб борди. Ҳижоздан то Ҳиндистонгача бўлган кенг кўламдаги ўшандай европалик босқинчиларга қарши қаратилган шиддатли халқ ҳаракатларининг вужудга келишида мазкур юртлардаги маҳаллий шароитларга мослашган нақшбандизмнинг роли ниҳоятда каттадир».

Шундай қилиб, табаррук юртдошимиз Ҳаёрати Баҳовуддин Нақшбанд томонидан асосланган Нақшбандия таълимоти Ўрта Осиё, Ўрта ва Яқин Шарқ халқларининг ижтимоий-сиёсий, маънавий-маданий ҳаётида жуда катта ўрин тутди. Бу таълимот бошқалар меҳнати билан кун кечиришни, текинхўрликни, ижтимоий зулм-истибдодни қатъиян қоралайди. Унинг тарафдорлари таркидунёчиликка қарши, бой-зодагонларнинг зулм ва истибдодига қарши бўлганлар, фақат ўз қўли кучи, пешона тери билан ҳалол меҳнат қилиб кун ўтказишга чақирганлар. Нақшбандийлар савдо-сотиқ, деҳқончилик, ҳунармандчилик, бадиий адабиёт, мусиқа, илм-маърифат, хаттотлик, наққошлик, миниатюрасозлик, қурувчилик каби барча фойдали ва хайрли юмушлар билан шуғулланишга даъват этганлар.

Шунинг учун ҳам ўз давридаги илм-маърифатнинг, адабиётнинг йирик намояндалари бўлмиш Абдураҳмон Жомий, Алишер Навоий, Хушхолхон Хатак, Аҳмадшоҳ Дурроний, Маҳдумқули Фироғий сингари Машриқзаминдаги юзлаб улкан тараққийпарвар, инсонпарвар шоирлар ва мутафаккирлар Нақшбандия йўлини танлаганлар, ҳаётни ва инсонни авжи баланд пардаларда куйлаб, тинмай баракали ижод қилганлар.

Ориф УСМОНОВ,
Ўзбекистон Фанлар академияси Шарқшунослик институтининг катта илмий ходими, филология фанлари номзоди.

Баҳовуддин НАҚШБАНД

РУБОИЙ

Фақирмизу эмасмиз ҳеч кимдан кам,
Бизда йўқдир мутлақо андуҳ ва ғам.
Жанда кийиб, яшаймиз токи ўлгунча
Ўлсак ҳатто, тутилмас бизларга мотам.

* * *

На бисотим, на молим бор,
На бир тиркаш ғуломим бор.
Бутун тун мисля саг янглиғ
Кўзларимда на хобим бор.

Маҳдумқули ФИРОҒИЙ

ДУНЁНИ КЎРСАМ

Даҳистоннинг бағрида
Боди сабони кўрсам,
Баҳовуддин, Мир Кулол,
Занги бобони кўрсам.

Ҳизр каби чўлларда,
Ғаввос каби кўлларда,
Илёс қаби тоғларда,
Яхши-ёмонни кўрсам.

Бир ёнда Ҳиндистони,
Бир ёнда Туркистони,
Авлиёлар уммони,
Ул Румистонни кўрсам.

Жон, тамом жаҳон шайдо,
Бундан ҳеч йўқдир фойдо,
Етти тоғ, етти дарё,
Тамом дунёни кўрсам.

Маҳдумқули, хуш бўлса,
Оқса дийдам, ёш бўлса,
Имоним йўлдош бўлса,
Борсам, Каъбани кўрсам.

ДОНИШМАНДЛАР ФИКРИ

«Ясриб-батхога урилган зарб, охир келиб Бухорога урилди... Бундай пок гавҳар ҳар ерда ҳам пайдо бўла бермайди. Бухоро тупроғи унинг (Баҳовуддин Нақшбанднинг) маъдани (кони) бўлди».

(Абдураҳмон ЖОМИЙнинг «Нафаҳот-ул-унс» асаридан).

* * *

«Яна алардан сўрдиларким, Сизнинг тариқатингиз биноси не ишгадур? Дедиларки, анжуманда хилват: зоҳир юзидин халқ била ва ботин тарафидин ҳақ субҳонаҳу ва таоло била.., Дерларки, аларга қул ва дадак бўлмас эрмиш. Алардин бу маънида сўрабтурлар. Алар дебтурларки, бизнинг тариқимиз суҳбатдур ва хилватда шуҳратдур ва шуҳратда офат, хайрият жамиятдадур ва жамият суҳбатда, шу шарт биланки, бир-бирга нафи бўлунғай ва улча ул бузург буюрибтурки, агар жамъи бу йўл соликлари бир-бири била суҳбат тутсалар, анда кўп хайру баракат».

(Алишер НАВОИЙнинг «Насоим - ул - муҳаббат» асаридан).

* * *

« Бир куни Ҳирот подшоҳи Малик Ҳусайн Баҳовуддин Нақшбандни ўз ҳузурига меҳмондорчиликка даъват қилади. Нақшбанд мазкур даъватдан бош тортмоқчи бўлса ҳам, лекин ўзига боғлиқ бўлмаган сабабларга биноан шоҳнинг ҳузурига боришга мажбур бўлади. Меҳмондорчиликда ўзининг олдида минг хил ноз-неъматларнинг қўйилганлигини кўради. Нақшбанд уларга қўл теккизмай, лоқайд бўлиб ўтира беради. Подшоҳ ҳайратланиб, қўйилган таомлардан тановвул этишни Нақшбанддан қайта-қайта илтимос қилади, лекин у ҳеч нарсага қўл узатмайди. Сўнгра подшоҳ ғазаб аралаш саросимага тушиб, Нақшбанддан бунинг сабабини сўрайди. Ниҳоят, Нақшбанд мажбур бўлиб айтадики, мен подшоҳлар дастурхонидан хўрак емайман, чунки ундаги ноз-неъматлар ҳақсизлик йўли билан бу ерга келтириб қўйилган, подшоҳнинг ўз меҳнати, қўл кучи билан яратилмаган, демак улар ҳалол эмас».

(Абул Ҳасан Муҳаммад Бокир ибн Муҳаммад АЛИнинг «Мақомоти Нақшбандия» асаридан).

Мактаб ўқувчиларида нафосат кўникмаларини ҳосил қилишда мусиқа санъати катта ўрин тутади. «Яхши куй — жон озиғи» деб бежиз айтишмаган. Ривоятларга қараганда, ҳатто инсон вужудига жон ҳам мусиқа орқали кирган эмиш. Шунинг учун ҳам ўғил ва қизлар ёшликдан куй сирларини ўргансалар, маъқул иш бўлади.

Тошкентдаги 147-мактабда махсус синфлар очилиб, уларда куй, қўшиқ ва рақс санъатидан сабоқ берилаётгани қувончли ҳолдир. Машғулотлар биринчи синфдан бошлаб ўтилади.

СУРАТДА: муаллима Кўпайсин Бойқўзиева миллий мусиқа асбоблари тўғрисида болаларга маълумот бермоқда.

Р. АЛЬБЕКОВ олган сурат.

СИЗГА ҚАНДАЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШАЯПТИ?

ХОНАКИ ДЎКОН

Абдуллажон аканинг уйига кутилмаганда меҳмон келиб қолди. Ўзбекона одатимизга кўра паловдан сўнг аччиқ чойдан олдин икки-уч тилимдан қовун ёки тарвуз тановул қилинса, нур устига аъло нур бўлиши тайин. Аммо оқшом, бозорларга, дўконларга қулфлар тушган. Нима қилиш керак? Меҳмон отангдан улуғ. Абдуллажон ака ўз маҳалласидаги «уй дўкони»ни эслади-ю севиниб кетди. Набирасининг қўлига пул тутқазди: «югур, болам, Турдибой акангнинг дўконига бориб, қовун керак дегин».

Набираси бир зум ўтмай қовунни қўлтиқлаб келди. Меҳмон ва мезбонлар шакардай ширин неъматни баҳам кўриб, деҳқон ва дўкондор шаънига илиқ гаплар айтишди...

Наманган районидаги Раҳматов қишлоқ кенгашининг Хўжақишлоқ маҳалласида «хонаки дўкон» очилганига кўп бўлгани йўқ. Унинг беминнат хизмати ҳақидаги илиқ гаплар ён-атрофга ёйилмоқда. Дўконга меҳнат фахрийси Турдибой ака Усмонов мутасадди. У қишлоқ меҳнаткашларига кечаю кундуз камарбаста. Аҳолига зарур маҳсулотлар кўпроқ бўлишига эришаяпти.

Шу кунларда ана шундай дўконлар райондаги Калинин, Куйбишев, Ўзбекистон қишлоқ Кенгашлари ҳудудидаги маҳаллаларда ҳам меҳнаткашларга намунали хизмат кўрсатаяпти.

А. ХОЛМИРЗАЕВ.

ХАНДА

Театрдан келгач, ухлай олмаётган эридан хотини ажабланиб сўради:

— Нега ухламаяпсиз? Томоша шунчалик таъсир қилдими?
— Боя, театрда мириқиб ухлаб олган эдим.

* * *

— Дадаси, сиз ҳам бошқа эркакларга ўхшаб ширин гаплардан сўзласангиз-чи.
— Биласан-ку, онаси, ширинликни ўлгудай ёмон кўраман.

* * *

Ота талаба ўғлидан сўради.
— Имтиҳондан йиқилдингми?
— Профессор сизни танигани билан мени билмас экан.

* * *

Эрталаб уйқудан турган кичкина Лола ойисига қувониб деди:
— Дадам яқинда сафардан қайтсалар керак? Тушимда кўрдим.
— Яхшилаб кўрдингми, қизим, қўлларида қандай совғалари бор экан?

* * *

Эрталаб Рустамжон дадасига деди:
— Тушимда йўлбарсни кўриб, жуда қўрқиб кетдим.
— Нега, ўғлим? Ахир, тунов куни ҳайвонот боғида шундоққина ёнидан кўрганингда ҳам қўрқмаган эдинг-ку.
— Унда ёнимда сиз бор эдингиз-да!

* * *

Сафарга кетаётган эр хотинига тайинлади:
— Болаларингга эҳтиёт бўл. Уларни назарингдан қочирма!
— Хўп, дадаси, эҳтиёт бўламан.
— Э, гапимга тушунмадинг, уларни «Жигули»нинг ёнига йўлатмагин деяяпман. Тағин унга чизиб-пизиб юборишмасин, билдингми?

* * *

— Кап-катта одам куппакундузи қурилишдан тахта ўмаргани уялмайсизми, биродар?
— Нима, мени ўғри деб ўйлаяпсизми? Янглишдингиз, мен қурилиш қоровулиман.

Ўроқжон ҚИЛИЧЕВ.

ЕВРОПАГА ДАРЧА ОЧДИЛАР

Хорижий бозорга чиқишга, ишчиларнинг ўз меҳнат натижаларидан моддий манфаатдорлигини оширишга интилаётган Андижон ип газлама бирлашмаси йигирув фабрикаси жамоаси ўз корхонасини ижарага олди.

Энди «Туркистон» ижара корхонаси» деб ном олган фабриканинг ҳар бир ходими ўзини ишлаб чиқаришнинг соҳиби сифатида ҳис этмоқда. Уч ой давомида янгича шароитда ишлаш натижасида режалаштирилганидан 400 минг сўмликдан кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Йигирувчиларнинг маоши ҳам анча кўпайди. У ўрта ҳисобда 140 сўм ортди. Бу эскидан сақланиб келаётган кадрлар қўнимсизлиги муаммосини ҳам ҳал этиш имконини берди.

Иқтисодий мустақиллик «Туркистон» жамоасига фақат қонуний ҳуқуқларгина эмас, айни вақтда хорижий шериклар билан амалий равишда ўзаро фойдали ҳамкорлик қилиш учун ҳам катта имконият яратди. «Туркистон» ижарачилари ҳозирнинг ўзида чиқиндиларнинг бир қисмини Бельгиядаги «Ди-Би-Си» фирмасига сотдилар. Ана шу фирма билан бундан кейин ҳамкорлик қилиш тўғрисида шартнома имзоланган. Андижонлик йигирувчилар бельгиялик шериклари билан Брюссель шаҳрида ўз фирма дўконларини очиш тўғрисида келишиб олдилар.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

ССЖИ терма командаси иштирок этаётган Европа биринчилигининг учинчи гуруҳида бир матч бўлиб ўтди. Норвегия футболчилари Кипрда шу мамлакат терма командаси билан куч синашдилар. Учрашув меҳмонларнинг ташаббусида ўтди. Улар мезбонлар дарвозасини уч маротаба аниқ нишонга олдилар, 3:0 ҳисобида ғалаба қозонган норвегияликлар 3 очко жамғарган ҳолда мавқеларини бирмунча яхшилаб олдилар.

Ўйинлар жадвали

	Ў	Т	О
Венгрия	3	5-3	4
ССЖИ	2	2-0	3
Норвегия	3	3-2	3
Италия	2	1-1	2
Кипр	2	2-7	0

Биринчи гуруҳда иштирок этаётган Чехословакия терма командаси иккинчи ғалабани қўлга киритди. Бу сафар чех футболчилари ўз майдонида Испания терма командасини 3:2 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Бу гуруҳда 4 имкониятдан шунча очко тўплаган Франция футболчилари пешқадамлик қилишаяпти. Чехословакияликларда ҳам 4 очко бор. Лекин улар францияликларга нисбатан бир ўйин кўп ўтказишган.

ОҒИР АТЛЕТИКА

Чехословакияда анъанавий халқаро мусобақа бўлди. Унда Австрия, Венгрия, Руминия, Польша, Германия ва майдон эгалари иштирок этдилар.

Жумҳуриятимиз вакиллари бу йирик турнирда яхши қатнашдилар. Улар команда ҳисобида ғолиб чиқиб, бош соврин соҳиби бўлдилар. Н. Музаффаров, Д. Фролов ва И. Халилов ўз вазнларида барча рақибларини доғда қолдириб, ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилдилар.

БОКС

Ўзбекистонлик чарм қўлқоп усталари Туркияда ўтказилган халқаро мусобақада ўзларини кўрсатдилар. 67 килограммгача вазнда иштирок этган пойтахтлик армиячи Толибжон Икромов олтин медални қўлга киритди.

Ангренлик Исомиддин Парпиев (57) ва Самарқанд педагогика институти толиби Гамлет Илёсов (65) кумуш медалга сазовор бўлдилар.

Фарғоналик Ҳамид Турсунов (48) ва урганчлик Марат Китобов (71) учинчи ўринни эгаллашди.

ДЗЮДО

Франция пойтахтида бўлиб ўтган халқаро мусобақада мамлакатимиз вакиллари совриндорлар сафидан жой олдилар. Сухумилик Владимир Дгебуадзе (71 килограммгача) финалда польшалик Васлав Блаҳани. грознийлик Башир Вараев (76 килограммгача) германиялик Марк Шпиткони, тбилисилик Давид Хахалейшвили (95 килограммдан юқори) франциялик Патрик Роньонни мағлубиятга учратдилар.

Кахи Кураспедиани иккинчи, Гурам Модебадзе ва Давид Багаури учинчи бўлишди.

ХОККЕЙ

Мамлакат биринчилигининг олий поғонасида навбатдаги учрашувлар ўтказилди. Москва спартакчилари Рига динамочиларини қабул қилиб, 4:1 ҳисобида ғалаба қозондилар. «Химик» (Воскресенск) — МАСК (Москва) матчида жанговар дуранг (1:1) қайд этилди.

Ярославлнинг «Торпедо» командаси Қозоннинг «Этил» коллективини енгди — 4:2. АСК (Ленинград) — «Торпедо» (Нижний Новгород) учрашуви 4:4 ҳисобида тугади.

ВОЛЕЙБОЛ

Бокуда мамлакат соврини учун ўтказилаётган (хотин-қизлар) мусобақасининг учинчи турида қуйидаги натижалар қайд этилди: ЧМС (Челябинск) — МАСК (Москва) — 3:2, АДК (Олмаота) — ВЗБК (Боку) — 3:1.

Муҳаррир вазифасини бажарувчи
Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Д. — 28611. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ ордени босмахонаси. Тошкент шаҳри. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12